



# Vaart maken

Coalitieakkoord Rotterdam  
2026-2030





# Inhoud

<b>Inhoud</b>	<b>3</b>	<b>Fundament</b>	<b>41</b>
<b>Inleiding</b>	<b>4</b>	Vrijheid en samenleven	41
<b>Doorbraak 1</b>	<b>7</b>	Veiligheid	42
<b>Een huis voor iedereen</b>		Klimaat en duurzaamheid	44
Een huis in een mooie en gezonde stad	9	Gezondheid	46
Een huis in een groene en schone stad	10	Bestuur en dienstverlening	47
Een huis in een bereikbare stad	13	Geopolitiek en weerbaarheid	49
Een huis in een verkeersveilige stad	15	<b>Financiën</b>	<b>53</b>
Een huis in een verbonden stad	16	Investerings	54
Een nieuw thuis in een wereldstad	17	Financiële bijstellingen	57
Dakloosheid	18	<b>Lokale democratie in Rotterdam</b>	<b>65</b>
<b>Doorbraak 2</b>	<b>21</b>	<b>Samenwerking binnen de gemeenteraad, samenwerking met de wijkraden en samenwerking met de stad.</b>	
<b>De sterkste en groenste economie van Europa</b>		Samenwerking binnen de gemeenteraad	65
De Rotterdamse haven	22	Samenwerking met de wijk- en dorpsraden	65
Klimaat en verduurzaming	23	Samenwerking met de stad	68
Stadseconomie en (nacht)cultuur	25	<b>Stadsakkoord tegen Dakloosheid</b>	<b>71</b>
Life Sciences & Health Tech	27	Waarom staan we samen op tegen dakloosheid?	71
Circulaire maakindustrie	28	Doel van het stadsakkoord Dakloosheid	72
Werk en onderwijs	30		
<b>Doorbraak 3</b>	<b>33</b>		
<b>De beste stad om op te groeien</b>			
Ieder kind gaat naar school	34		
Ieder kind groeit op met zekerheid thuis	35		
Ieder kind is veilig thuis, op straat en online	36		
Ieder kind kan zich ontwikkelen	37		
Ieder kind de zorg die het nodig heeft	39		



## Inleiding

Rotterdam is een stad van doeners: een stad die niet alleen praat over de toekomst, maar haar ook bouwt. Hier wonen mensen uit alle hoeken van de wereld, draait de grootste haven van Europa en bruist het van ondernemers en makers. Wat Rotterdam echt typeert, is de blik vooruit, want we werken niet alleen voor vandaag, maar ook voor morgen en overmorgen.

Onze stad besturen we met een focus die verder reikt dan een bestuursperiode van vier jaar en voorbij de postzegel van onze gemeentegrenzen. Daarom leggen we beleid voor meerdere jaren financieel vast en maken we onze keuzes nu met het oog op de toekomst van de stad en haar inwoners.

Met drie doorbraken — **Een huis voor iedereen, De sterkste en groenste economie van Europa en De beste stad om op te groeien** — investeren we gericht in een aantal cruciale thema's. In het fundament beschrijven we onze overige leidende principes; en in het laatste deel maken we de financiële keuzes inzichtelijk. De doorbraken zijn daarmee leidend voor onze beslissingen.

Dit langetermijndenken vereist brede meerderheden in de gemeenteraad, zodat de verantwoordelijkheid voor de lange termijn ook over verkiezingen heen breed gedragen wordt. Onze bestuursstijl kenmerkt zich door actief te zoeken naar breed draagvlak in de stad en de gemeenteraad voor de keuzes die we voor de lange termijn maken.

De focus op de lange termijn betekent dat we duidelijke keuzes maken voor de korte termijn. In het besef dat vele Rotterdammers iedere dag ervaren dat het



leven complexer, onzekerder en duurder wordt, betrekken we Rotterdammers vroegtijdig en actief bij beleid dat we voor ogen hebben. Onze keuzes leggen we uit aan iedereen, ook de minder populaire keuzes. Rotterdammers mogen van ons verwachten dat we eerlijk, transparant en open communiceren in een voor iedereen begrijpelijke taal, zoals het Rotterdammers betaamt: recht voor z'n raap.

Onze langetermijnvisie op een florerende en duurzame stad vertalen wij in ons eigen gedrag. We werken met bestuurlijke teams aan ambities en uitdagingen die de portefeuilles van de verantwoordelijk wethouders overstijgen.

Dit coalitieakkoord is een uitgestoken hand aan iedereen die bijdraagt aan een sterke stad. Als stadsbestuur beschrijven wij onze ambitie en pakken we onze verantwoordelijkheid, maar we kunnen dit niet alleen. Alle Rotterdammers en partners die hun bijdrage leveren aan onze stad nodigen we uit om samen met ons de schouders eronder te zetten en te bouwen aan een stad waar het niet alleen vandaag, maar ook morgen en overmorgen prettig leven, werken en verblijven is.

Jeroen Postma  
PRO

Chantal Zeegers  
D66

Tim Versnel  
VVD

René Segers-Hoogendoorn  
CDA

Luuc Dekkers  
Volt



# Een huis voor iedereen

# Doorbraak 1

## Een huis voor iedereen

Rotterdam groeit, maar te veel Rotterdammers vinden geen woning die past bij hun inkomen, gezin, leeftijd of situatie. Er zijn te weinig woningen voor het aantal huishoudens dat zoekt en te veel van de huidige woningen zijn in slechte staat. Woningen zijn daarnaast voor veel Rotterdammers te duur geworden. Starters komen er niet tussen, gezinnen zitten vast, ouderen kunnen niet doorstromen. Tegelijk zien we dat de kwaliteit van woningen, straten en voorzieningen in te veel wijken onder druk staat. Dat raakt iedereen: werkend of niet werkend, ongeacht je inkomen. Wij staan pal voor deze Rotterdammers. Immers, zonder goede woning kunnen mensen hun leven niet opbouwen, met alle sociale gevolgen van dien.

Wij willen dat in 2050 goed en betaalbaar wonen voor elke Rotterdammer bereikbaar is. Daarom is onze ambitie om toe te groeien naar jaarlijks 4.500 woningen in Rotterdam bouwen, samen met alle betrokken partijen in de stad. Vanuit een gezamenlijke visie bouwen we aan een groene, veilige, levendige en betaalbare stad voor alle Rotterdammers. Hiervoor gaan we structureel investeren, startend de komende vier jaar. Als gemeente nemen we de regie in handen, met ruimte voor de creativiteit en investeringskracht van de stad. We zetten mensen, middelen, grond, kennis en samenwerking in om de wooncrisis aan te pakken, en nemen maatregelen die op korte én lange termijn werken. Dat doen we met corporaties, marktpartijen, bewoners, huurders, kopers, ontwikkelaars, investeerders, bouwers, architecten en ontwerpers. Zo bouwen we aan een Rotterdam met meer woningen, betaalbare keuzes, sterkere wijken en een toekomst voor iedereen.

Thuis zijn in Rotterdam is meer dan er een (eigen) huis hebben. Fijn wonen gaat over leven in een groene, veilige en bereikbare stad. Van nieuwe Rotterdammers en geboren Rotterdammers tot expats en internationale studenten. Een stad waar het niet uitmaakt waar je opgroeit. Waar Rotterdammers, ongeacht inkomen of achtergrond, van geboorte tot pensioen in hun wijk kunnen blijven wonen. Met goede voorzieningen dichtbij, werk dat bereikbaar is en een betaalbare woning als basis om een goed leven op te bouwen.

- Wij willen dat in 2050 goed en betaalbaar wonen voor elke Rotterdammer bereikbaar is. Daarom gaan we in Rotterdam meer dan ooit bouwen en betaalbaarder dan de afgelopen jaren.
- We kiezen voor 2030 voor de bouw van minimaal 15.000 woningen. Onderverdeeld in 10.000 betaalbare woningen, waarvan 4.500 sociale huurwoningen.

gen bij voorkeur door corporaties, 5.500 woningen in het middensegment en 5.000 woningen in het duurdere segment.

- We dagen corporaties en marktpartijen als partners maximaal uit om deze opgave te realiseren en om extra te bouwen, bovenop de opgave en waar behoefte aan is.
- We doen alles wat nodig is om projecten mogelijk te maken en bouwrecords te breken. In een 100-dagenplan werken we dit samen met de corporaties en de markt verder uit. We maken met de corporaties prestatieafspraken voor vier jaar waarbij we sturen op absolute aantallen en een netto toename van betaalbare woningen.
- We zorgen voor focus en voorspelbaarheid. Daarom gaan we flexibeler om met regels die woningbouw onnodig vertragen en onbetaalbaar maken. Bij projecten die vastlopen, zorgen we voor doorbraken: door sneller te besluiten, slimmer parallel te plannen, knelpunten weg te nemen en ruimte te maken voor maatwerk.
- We geven samen met het Rijk een enorme impuls aan het uitbreiden van het aantal woningen en het verbeteren van de bestaande voorraad in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) voor en met bewoners op Zuid.
- We maken het parkeerbeleid flexibeler gericht op maatwerk per gebied, zodat parkeernormen beter aansluiten bij de ambities voor een verdichtende en aantrekkelijke groene stad.
- Als gemeente intensiveren we meer middelen en inzet voor betaalbare huizen voor Rotterdammers en vragen we wederkerigheid en een transparante houding van corporaties en marktpartijen. We kijken daarbij ook naar de inzet van een vereveningsfonds en het werken met open boeken.
- We maken af waar we aan begonnen zijn en starten met planontwikkeling voor een nieuwe woonwijk voor Maashaven Zuid.
- Ook bestaande woningen benutten we beter om extra woningen te realiseren. Door woningen te splitsen en door renovaties te combineren met het toevoegen van woningen: erbovenop, ernaast en in bestaande gebouwen.
- Leegstand pakken we aan met een leegstandverordening en handhaving.
- We voeren het erfpachtproject uit en zorgen voor goede communicatie richting erfpachters. Ook komt er een vangnetregeling voor erfpachters die niet aan de financiële verplichtingen kunnen voldoen die hieruit voortvloeien.
- We betrekken bewoners en wijkraden bij ontwikkelingen in hun wijk met oog voor bestaande sociale verbanden en gemeenschappen. We geven mensen de kans om te blijven wonen waar ze opgegroeid zijn.
- Bij verdichten en woningverbetering sturen we op behoud tenzij en waarborgen de belangen van huidige bewoners met het sociaal statuut.
- Een aantal wijken staat onder druk en daar pakken we misstanden en uitbuiting aan. We zorgen ervoor dat we effectief gereedschap inzetten en gebruiken alle wettelijke instrumenten die wij tot onze beschikking hebben, zoals de Wet Goed Verhuurderschap, de Huisvestingswet, de verhuurvergunning, de Algemene Wet Bestuursrecht, zelfbewoningsplicht en opkoopbescherming.

Wij onderzoeken de effectiviteit van deze verschillende instrumenten. We handhaven onze aanpak Goed Wonen en werken samen met andere overheden.

- Leefbaarheid in wijken organiseer je samen als gemeente, corporaties, politie en zorg en welzijnspartijen. Waar problemen achter voordeuren of in straten samenkomen, grijpen we menselijk en daadkrachtig in: met handhaving waar nodig, en hulp, begeleiding en passende woonruimte waar levens vastlopen.
- We steunen Rotterdamse wooncoöperaties en collectieve woonvormen en zetten de vier lopende projecten door.
- Voor onze ouderen maken we meer passende woningen, zoals knarrenhofjes zodat zij prettig kunnen wonen en anderen kunnen doorstromen. Voor studenten bouwen we 600 woningen per jaar waar zij elkaar blijven ontmoeten om eenzaamheid te voorkomen. Ook blijven we ons inzetten voor zoveel mogelijk studentenkamers.
- Samen met corporaties en verhuurders pakken we schimmelwoningen en verkrotting aan.
- We zetten de Rotterdamse funderingsaanpak door.

## Een huis in een mooie en gezonde stad

Snel en goed bouwen wordt steeds uitdagender in een verdichtende stad. CO<sub>2</sub>-uitstoot, stikstofuitstoot, netcongestie en goede luchtkwaliteit, al die opgaven staan niet langer op zichzelf, ze grijpen meer en meer in elkaar. Om (binnen)stedelijk te bouwen met zo min mogelijk impact op klimaat, mens en milieu is verduurzaming van de bouw noodzakelijk. Bijvoorbeeld door te kiezen voor CO<sub>2</sub> -vrij bouwen.

In gebiedsontwikkelingen realiseren we niet alleen woningen maar ook ruimte voor werk, onderwijs, cultuur, sport, mobiliteit en zorg. We gaan door met de goede-groei-principes uit onze omgevingsvisie en –uitvoeringsagenda. We bouwen aan wijken met kwaliteit: trotse architectuur, erfgoed, respect voor historie, duurzaamheid, groen, voorzieningen en ruimte om in te werken en om elkaar te ontmoeten. Rotterdam staat bekend als Architectuurstad. Dat is niet alleen waardevol voor de toeristensector, maar ook voor de culturele identiteit van de stad. Goede architectuur en stedenbouw zorgen voor mooie, fijne woningen en inclusieve buurten.

- We zorgen voor toekomstbestendige stadsontwikkeling, daarvoor zetten we de aanpak Duurzaam Doorbouwen en de Paris Proof tuin Schiehaven Noord door.
- We blijven sturen op circulaire bouw en hergebruik van materialen en grondstoffen.
- Om netcongestie te voorkomen sturen we op het uitbreiden van netbewust

bouwen en emissieloos bouwen (beperken van stikstof- en fijnstofuitstoot) en werken we verder aan de warmtetransitie.

- We zetten het Rotterdams isolatieoffensief voort en versnellen de verduurzaming van woningen. VVE's blijven we helpen met verduurzaming.
- We werken samen met verhuurders aan lagere energielasten voor huurders en zorgen dat huurders hun initiatiefrecht tot verduurzaming krijgen.
- We versterken de kracht van Rotterdam als Architectuurstad door het architectuurbeleid voor te zetten, net als de inzet van principes als 'ontwerpend ontwikkelen' bij de realisatie van wijken.

## Een huis in een groene en schone stad

We willen meer openbare ruimtes van hoge kwaliteit. Plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten en kinderen op straat kunnen spelen. Waar voldoende groen is en ruimte om te wandelen en fietsen. Maar in een verdichtende stad wordt ruimte schaarser. Rotterdam is bovendien op vele plekken nog erg versteend. Vanwege het veranderend klimaat en weersextremen met zware regenval en hittestress is vergroening in wijken en straten hard nodig. Dat zien we vooral terug in dichtbebouwde stadswijken. Geld voor vergroening gaat zo veel mogelijk naar versteende en armere wijken. Daarbij is vergroening niet alleen nodig voor klimaatadaptatie, maar ook voor het welzijn van mensen. We brengen klimaatmitigatie en klimaatadaptatie bijeen in één portefeuille, zodat het tegengaan van klimaatverandering en voorbereiding op de gevolgen daarvan elkaar versterken.

De grote stadsprojecten van Rotterdam spelen in de transitie van onze stedelijke omgeving een belangrijke rol, zoals het Nelson Mandelapark. Dit zijn niet alleen groene en waterrijke oases in de stad, maar zien we ook als belangrijke groene corridors die de natuur en biodiversiteit in de stad versterken. Deze groene verbindingroutes zijn goed voor onze fysieke en mentale gezondheid en welzijn. Rotterdam is ook een stad van dieren. We zorgen voor diervriendelijk en ecologisch beheer van de openbare ruimte, want een stad die goed is voor dieren, is goed voor mensen.

- We blijven investeren in de grote groene stadsprojecten, het Nelson Mandelapark, het Hofbogenpark, het Rijnhavenpark en de vergroening van het Hofplein.
- We realiseren groene, natuurlijke verbindingen voor mens en dier tussen natuurgebieden, parken en volkstuincomplexen in en om Rotterdam. Dat maakt uitwisseling van soorten en populaties mogelijk. Zo versterken we het bestaande groen en de biodiversiteit (verschillen en soorten groen) in de stad.
- We blijven inzetten op de toekomstvisie Groene Waterstad 2050 voor een stad die leefkwaliteit en klimaatbeheersing biedt en biodivers is. Als stip op de horizon zetten we in op duizend hectare extra groen en water in 2050.



- We zetten in op vergroening van de warmste en armste straten en buurten. Deze investeringen zijn bedoeld om zowel overstromingsrisico's als hit-testress te verminderen in wijken waar de (financiële) draagkracht het laagst is.
- We zetten de aanpak in Rotterdams WeerWoord en het Water- en Klimaat-adaptatie Plan (WKP) door. We kunnen hevige regenbuien beter opvangen en we hebben meer schaduw in de stad. Tegelijkertijd weten we dat klimaatverandering verergert, dus we zijn er nog niet.
- We zetten in op groene oevers en wild, natuurlijk groen. We continueren het ecologisch maaibeleid om de biodiversiteit te vergroten.
- Ook streven we naar het behalen van de internationale status National Park City voor Rotterdam om aandacht te vestigen op onze aanpak op vergroening van de stad.
- Waar natuurcompensatie nodig is, doen we dat op basis van een minimaal gelijke natuurwaarde.
- We hanteren de Rotterdamse groennorm; vuistregels voor groen en water bij integrale gebiedsontwikkeling van onze stad zodat groen en water een plek krijgen in allerlei soorten ontwikkelingen.
- Het water dat door onze stad stroomt benutten we als ruimte om te bewegen en te ontmoeten. Urban sports en waterrecreatie krijgen meer plek.

- Dieren hebben een eigen waarde en hebben een belangrijke plek in onze stad. Daarom nemen we dierenwelzijn en stadsecologie serieus mee bij de inrichting en het beheer van Rotterdam. We werken op basis van ecologische kennis en nemen adviezen van ecologen en de Adviescommissie Dierenwelzijn actief mee in ons beleid. We werken nauw samen met dierenwelzijnsorganisaties en blijven deze steunen. We blijven jaarlijks de prijs voor dierenvriend van het jaar uitreiken.
- Ook Rotterdam The Hague Airport moet een stap zetten. Daarom zetten we in op verdere terugdringing van geluidshinder en milieuvervuiling.

Een schone stad is daarbij essentieel. We zijn voor een stevige inzet op de inzameling van afval en spullen, reiniging en milieuparken. Ook maken we ons hard voor lagere kosten voor afvalverwerking – die stijgen onredelijk hard, onder meer door lachgascilinders. Maar dat kunnen wij als gemeente niet alleen. We zien nog veel naastplaatsingen en zwerfafval. Om de stad schoon, heel en veilig te houden hebben we iedereen nodig. Bewoners, ondernemers, horeca, winkeliers en bezoekers. Een mooie en leefbare stad is de verantwoordelijkheid van ons allemaal.

- We zetten stevig in op het verminderen van restafval en kiezen voor scheiding op een manier die werkt.



- We stimuleren en werken samen met bewoners en vrijwilligers die zich inzetten voor het verminderen van afval op straat en pakken zwerfafval zoveel mogelijk aan bij de bron. We gaan ook door met het handhaven op naastplaatsingen.
- Zwerfvuil en opengebroken prullenbakken zijn een grote ergernis. We kiezen innovatieve oplossingen voor de aanpak hiervan.

## Een huis in een bereikbare stad

We willen Rotterdam ook fundamenteel vernieuwen om onze stad in de toekomst leefbaar, groen en bereikbaar te houden. Het aantal Rotterdammers groeit, terwijl de beschikbare ruimte gelijk blijft. Daarom benutten we de openbare ruimte slimmer en maken we bewuste keuzes die bijdragen aan een prettige, gezonde en aantrekkelijke stad voor iedereen.

Ons doel is dat inwoners elkaar gemakkelijk kunnen ontmoeten op pleinen, in buurtparken en op terrassen, dat kinderen veilig naar school kunnen fietsen en lopen, en dat er voldoende ruimte is voor groen, verkoeling tijdens warme zomers en ondernemerschap in de stad. We streven naar meer kwalitatieve verblijfsruimtes in wijken, meer schaduw en vergroening, en veilige routes voor voetgangers en fietsers.

Om de schaarse ruimte in een verdichtend Rotterdam beter te benutten, richten we de openbare ruimte anders in. Waar auto's nu vaak langdurig op straat geparkeerd staan, willen we parkeren steeds vaker concentreren in parkeergarages en mobiliteitshubs. Hierdoor ontstaat ruimte voor groen, speelplekken, terrassen en bredere wandel- en fietspaden. Tegelijkertijd zorgen we voor een goede doorstroming door een netwerk van duidelijke hoofd-autostraten, zodat iedere wijk goed bereikbaar blijft voor bewoners, bezoekers en ondernemers. Bij het autoluw maken van straten houden we nadrukkelijk rekening met bestemmingsverkeer (parkeergarages), leveranciers en hulpdiensten. Zo combineren we bereikbaarheid met een hogere kwaliteit van de openbare ruimte. Deze verandering zal veel vragen van bewoners en ondernemers. Daarom betrekken wij hen vroegtijdig en zorgvuldig bij onze plannen.

- We introduceren een fiets- en autoluw-fonds, waaruit we maatregelen financieren die structureel bijdragen aan een autoluwere stad. We financieren structurele verkeersaanpassingen uit dit fonds voor een autoluwe binnenstad en andere ingrepen om fiets- en verkeersknelpunten op te lossen.
- We voeren een stads-breed verkeerscirculatieplan uit met een autoluw centrum in 2040 als uitgangspunt. Het centrum van Rotterdam zal de komende jaren immers enorm veranderen. Door woningbouwprojecten als Rotterdam RCD, Pompenburg, Hart 010 en Rise groeit het huidige inwonertal fors. Dit

geeft een enorme impuls aan de economische vitaliteit van onze binnenstad. Maar het vraagt ook wat van onze openbare ruimte. Daarom ontwikkelen we een Gemeenschappelijke Visie op de Binnenstad, waarin we meer straten autovrij maken om tot een autoluwere en groenere binnenstad te komen. Zo ontwikkelen we samen met bewoners, ondernemers en vastgoedeigenaren een perspectief op de inrichting van het centrum. Toekomstige verdichting van de Lijnbaan en het gebied daaromheen kan hier onderdeel van uitmaken.

- In het centrum maken we de komende vier jaar in ieder geval 5 straten autovrij. We gaan aan de slag met de Meent, de Witte de Withstraat en de Aert van Nesstraat. We verkennen straten zoals Oppert en de Schiedamse Vest. In de uitvoering stemmen we de werkzaamheden zorgvuldig op elkaar af.
- We inventariseren mogelijkheden voor meer horecapleinen door deze autovrij te maken. We kijken onder andere naar het Noordplein.
- We pakken gevaarlijke verkeersknelpunten aan, zoals de West-Kruiskade. We breiden het aantal 30 km/uur-straten uit. Bij nieuwe stadswijken is 30 km/uur de norm.
- We maken een Rotterdams fietsplan met als uitgangspunt meer ruimte voor de fiets.
- Waar geen losliggende fietspaden mogelijk zijn overwegen we het auto-te-gast-principe of eenrichtingsverkeer. Fietsroutes van schoolgaande kinderen hebben hierbij de prioriteit. Bij de noodzakelijke herinrichting van straten wordt 'verbetering van de groen- en fietsinfrastructuur' een belangrijk ordeningsprincipe.
- We investeren in meer parkeermogelijkheden voor fietsers, zoals fietsnietjes, fietstrommels en overdekte fietsplekken. Ook pakken we de belangrijke fietsknelpunten aan en zwerffietsen.
- We voeren in de hele stad betaald parkeren in en verhogen de tarieven voor straatparkeerders, met uitzondering van de kleine kernen. Het stop & sport-tarief en stop & shop gaan ook in deze gebieden gelden.
- De vergunningstarieven en bezoekersvergunning blijven gelijk.
- Op de dagen waar nu geen betaald parkeren geldt, voeren we het zondagstarief in. Voor de speciale dagen waarop nu het zondagstarief geldt, voeren we het normale dag tarief in. Op zondagen blijft het zondagstarief van kracht.
- Er komen minder parkeerplekken op straat voor auto's in het centrum en we investeren deze ruimte in fietsveiligheid, ruimte voor ondernemers en groen.
- Bij de ontwikkeling van nieuwe gebiedsplannen beogen we de auto zoveel mogelijk uit het straatbeeld te houden en in garages te stallen.
- We realiseren vaste deelauto-parkeerplaatsen in wijken, zodat bewoners gemakkelijk voertuigen kunnen delen en verzekerd zijn van een parkeerplek.



Irene Hoekstra

## Een huis in een verkeersveilige stad

Een van de grootste ergernissen van Rotterdammers zijn de verkeersaso's. Of het nu 's nachts scheurende motoren op snelwegen zijn, opgevoerde brommers op de Meent of autoraces op het Noordereiland, dit misplaatste show-gedrag willen we stoppen. We continueren de inzet van tijdelijke maatregelen totdat deze straten definitief autoluw gemaakt zijn.

Ook de bestuurders van brommers, fatbikes en e-bikes kunnen hinderlijk gedrag vertonen en zullen daarop stevig worden aangepakt. Wanneer deze voertuigen opgevoerd en van slechte kwaliteit zijn, kan onverantwoord rijgedrag dusdanig ernstige gevolgen hebben dat regulering hiervan gerechtvaardigd is. Voor brommers geldt dat deze op de weg thuishoren. Niet alleen vanwege de ruimte die zij innemen op het fietspad maar ook vanwege de gezondheidseffecten van de uitlaatgassen voor fietsers.

- We gaan daarom door met onze verkeersaso-aanpak, onder meer met geluidscamera's, streng handhaven op dubbel parkeren en het tijdelijk afsluiten van straten waar nodig.
- Zodra landelijke wetgeving voor een helmplicht en leeftijdsgrens voor fatbikes en e-bikes van kracht is, zullen wij deze in Rotterdam invoeren.
- We voeren in voetgangersgebieden fatbikes en e-bikesvrije zones in.

- Door de invoering van meer 30 km/uur straten kunnen brommers vrijwel overal op de rijweg rijden. Dit zetten wij in gang en we gaan hier op handhaven.

## Een huis in een verbonden stad

We zien een nieuwe verbinding tussen Noord en Zuid als een belangrijke investering in de toekomst van de stad. De derde stadsbrug brengt de stadsdelen dichterbij elkaar. Niet alleen in fysieke, maar ook in sociale en economische zin en maakt duizenden extra woningen in de Oostflank mogelijk. Een extra verbinding vergroot de kansen, ambities en het potentieel van alle Rotterdammers. Zoals van een student die op Zuid woont en in de toekomst eenvoudig naar een hogeschool of universiteit kan.

We weten dat veel bewoners in de Esch en bij de Veranda zich zorgen maken over het verdwijnen van natuur, extra (sluip-) verkeer en de impact op de wijk. We hebben veel begrip voor deze zorgen en zullen dan ook met hen in gesprek blijven over een goede inpassing van de brug in het landschap van de Esch en in de aantakking in IJsselmonde.



- Een hoogwaardige inpassing van de brug op de noord- en zuidoevers heeft daarom absolute prioriteit. We houden hierbij de Esch-polder zoveel mogelijk in stand.
- Ook zorgen we voor ruime biodiverse natuurcompensatie en natuurversterking door getijdenparken op beide oevers aan te leggen.

In 2050 is Rotterdam een groene, duurzame, bereikbare stad. Minder auto's op straat en meer ruimte voor fiets en groen. Om mensen te verleiden de auto te laten staan, investeren we in goede alternatieven.

Hetzelfde geldt voor bezoekers van de stad. Zij kunnen Rotterdam goed bereiken met de trein of metro. Degenen die met de auto komen kunnen deze kwijt in een P&R en daarna met het OV of deeltaxi hun weg in de stad vervolgen.

Vanwege onderhoud zullen de jaren belangrijke verkeersaders in en rondom Rotterdam door Rijkswaterstaat worden afgesloten. Dit zal grote gevolgen hebben voor de doorstroming van het regionale verkeer. De gevolgen zullen in Rotterdam merkbaar zijn. Wij zullen deze ontwikkelingen en de effecten op de doorstroming goed monitoren. Tegelijkertijd zien we deze situatie als een hefboom voor innovaties als vervoer over water en de modal shifts in de logistiek.

- We ontwikkelen samen met de RET en MRDH een nieuwe OV-visie voor Rotterdam in 2050. In die visie betrekken we vervoer over water. Hiermee beogen we tot een stadsbreed samenhangend OV-netwerk te komen. Onder andere de verbeterde oost-west tramverbindingen op Zuid, het Station Stadion Zuid, de HOV-verbinding over de stadsbrug, het metrostation Charloisse Poort en De Van Nelleknoop zullen hier onderdeel van uitmaken.
- We zetten in op goede bereikbaarheid van de kleine kernen, onder meer via het concept publiek vervoer dat de RET samen met de gemeente ontwikkelt, bijvoorbeeld de wijkbus.
- We brengen blinde vlekken in het huidige openbaar vervoernetwerk in kaart. We onderzoeken de mogelijkheid tot het laten rijden van de nachtmetro.
- We faciliteren als gemeente de mogelijkheden tot deeltaxi en vanpooling, bijvoorbeeld door middel van parkeerhubs en toegewezen parkeerplaatsen.
- We blijven investeren in de veiligheid in en om het OV, waaronder boa's. We investeren in maatregelen voor minder oponthoud van trams door autoverkeer, bijvoorbeeld door steviger te handhaven op dubbel parkeren.

## Een nieuw thuis in een wereldstad

Rotterdam is door de eeuwen heen opgebouwd door migranten. Uit alle delen van Nederland en de wereld kwamen en komen mensen naar onze stad voor een beter leven. Vaak voor werk, studie of de liefde. Soms ook op de vlucht voor oorlog of

geweld. Vluchtelingen en statushouders kunnen rekenen op de Rotterdamse aanpak. De stad doet er alles aan om te zorgen dat je een dak boven je hoofd hebt, je kinderen naar school kunnen, je de taal kunt leren en je aan het werk kunt. We verwachten tegelijkertijd van mensen zelf dat ze er alles aan doen om vanaf het begin onderdeel te zijn van de Rotterdamse samenleving. We houden ons aan de wet, dus ook de spreidingswet. Dat betekent ook dat bij weigering van asiel, terugkeer na de procedure ons uitgangspunt is.

- Rotterdam vangt momenteel 500 asielzoekers en 2.000 gekoppelde statushouders op. Rotterdam levert zo een bijdrage aan het ontlasten van de asielketen omdat statushouders te lang in asielzoekerscentra verblijven en daarmee geen goede start kunnen maken in de Nederlandse samenleving. Daarom blijven we inzetten op het opvangen van asielzoekers en gekoppelde statushouders in deze verhouding. Ook houden we ons aan de taakstelling voor statushouders en Oekraïners die we van het Rijk krijgen.
- Met de Rotterdamse aanpak investeren we in een goede start bij het leren van de taal en het toetreden tot de arbeidsmarkt. Deze aanpak, versterkt door de inzet van Rotterdam Inclusief, zetten we voort.
- We zetten ons in voor het maken van afspraken met het COA en de regio om voor alle asielzoekers en gekoppelde statushouders met deze Rotterdamse aanpak aan de slag te gaan. Zo voldoen we niet alleen aan de spreidingswet, maar zorgen we er ook voor dat mensen veel sneller volwaardig kunnen meedoen.
- Voor de opvang van statushouders op het schip Silja gaan we op zoek naar een structurele oplossing op land. Dat doen we waar mogelijk in kleinschalige, gemixte opvang in de stad en in samenspraak met bewoners.
- Tegelijkertijd bieden we geen valse hoop aan mensen die uit de asielprocedure komen en geen recht hebben op verblijf in Nederland. Begeleiding van deze mensen door partijen uit de stad moet waar dat kan, bijdragen aan terugkeer naar het land van herkomst.
- We gaan uitbuiting van ongedocumenteerde mensen tegen; ook zij hebben toegang tot noodzakelijke zorg en kunnen als dat nodig is veilig aangifte doen bij de politie.

## Dakloosheid

Het aantal dakloze mensen in Rotterdam neemt toe. Dagelijks slapen meer dan 200 mensen op straat en duizenden anderen hebben geen vaste thuisplek. Op initiatief van de ChristenUnie is in de gemeenteraad een motie (geen woorden maar daken) aangenomen om tijdens de onderhandelingen stadsbreed aan de slag te gaan met oplossingsrichtingen voor deze problematiek. De uitkomst hiervan is als stadsakkoord met een prioritering van mogelijke oplossingen, bijgevoegd bij dit akkoord. De aanpak dakloosheid is één van de belangrijke uitdagingen van de

komende periode en we gaan dan ook graag aan de slag met de doelen en prioriteiten uit het stadsakkoord. We stellen hiervoor een uitvoeringsplan dakloosheid op, dat we nog dit jaar aan de raad zullen voorleggen. We maken miljoenen euro's beschikbaar om hiermee aan de slag te gaan, en zullen hierbij investeren in onderdak, zorg voor dakloze mensen en het terugdringen van overlast voor de omgeving. We danken alle partijen en partners in de stad die een bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit akkoord.



# De sterkste en groenste economie van Europa

## Doorbraak 2

# De sterkste en groenste economie van Europa

Rotterdam verdient een bestuur met grote ambities, juist op het gebied van economie en duurzaamheid. Met onze wereldhaven en sterke stedelijke economie was onze stad decennialang toonaangevend voor Nederland. Dat willen we opnieuw worden, en daar investeren we de komende jaren fors in.

Onze stad huisvest het grootste haven-industrieel complex van Europa. Dat geeft kansen en verantwoordelijkheden bij de grote vraagstukken van nu, zoals klimaat, gezonde leefomgeving, geopolitiek, defensie en de strategische autonomie van Europa. En het gaat ook om het dagelijks werk van honderdduizenden mensen in onze regio. We willen de noodzakelijke transitie doormaken en ervoor zorgen dat Rotterdammers in de haven een goede boterham kunnen blijven verdienen. Dat gaat hand in hand. Volle vaart vooruit.

Daarnaast heeft Rotterdam alles in huis voor een sterke, innovatieve stedelijke economie: de meest energieke en diverse samenleving van het land, vier universiteiten in onze regio, de beste beroepsopleidingen van Nederland en een eeuwenoude traditie van aanpakken en ondernemen. Het begint bij de ruggengraat van onze economie: het MKB, de ondernemers in de wijk. Als het MKB bloeit, bloeit de stad. Daarnaast richten we ons op de clusters die passen bij onze visie van een gezonde en klimaatneutrale stad en waarin Rotterdam echte concurrentievoordelen heeft. Daarvoor investeren we op ongekende schaal, maken we ruimte om te ondernemen en versnellen we procedures. Dit wordt een teamprestatie.

Want uiteindelijk draait dit om de Rotterdammers. Een sterke economie betekent werk met een fatsoenlijk salaris en zekerheid, voor zowel de vakmensen in de haven als de starter in de wijk. Het betekent een baan dicht bij huis, kansen voor kinderen om hier hun toekomst op te bouwen, en een stad waarin hard werken loont. En een stad die nationaal en internationaal talent aantrekt.

Ons doel: in 2050 heeft Rotterdam de sterkste en schoonste haven ter wereld en excelleren we in circulaire maakindustrie en life sciences & health technology. Rotterdam is dan de beste plek van Nederland om een onderneming te starten en biedt Rotterdammers goedbetaalde en zekere banen.

## De Rotterdamse haven

Rotterdam en de haven zijn onlosmakelijk verbonden. Dankzij de unieke ligging en sterke infrastructuur is de haven de poort naar Europa. Daar zijn we trots op. Dit geeft ons de kans om in de kopgroep van de verduurzaming van de industrie te zitten en de groene economische motor van Rotterdam én Nederland te worden. Net als bij eerdere transitie vraagt deze tijd om pioniersgeest: om de bereidheid onszelf opnieuw uit te vinden. We bouwen verder aan een haven waarin kwaliteit en toegevoegde waarde het winnen van alleen maar meer volume. Als actieve aandeelhouder sturen we op een snellere transitie, een sterke economie en ruimte voor innovatie. We intensiveren daarvoor onze samenwerking met de Rijksoverheid, de provincie, de EU, het Havenbedrijf, de industrie, logistiek, onderwijsinstellingen en bewoners. Bewoners rond haven en industrie hebben recht op schone lucht en een veilige en biodiverse leefomgeving. De lasten mogen niet onevenredig bij hen terecht komen. De Rotterdamse haven koerst op de klimaatdoelen voor 2030 en versterkt tegelijkertijd haar toekomstige verdienvermogen door investeringen in schone industrie, innovatie, energie en circulariteit.

- De transitie van de haven is urgent. Het stadsbestuur neemt het initiatief tot een Haventransitieplan richting 2050, voortbouwend op de Havenvisie 2050, met als doel om de Rotterdamse haven tot de kopgroep van meest concurrerende, weerbare en klimaatneutrale havens te maken. Veel investeringen die hiervoor noodzakelijk zijn, zijn al in voorbereiding, maar liggen nu stil door knelpunten zoals stikstof, netcongestie en beperkingen in de energie-infrastructureur. Samen met de andere belanghebbenden werken we uit welke maatregelen nodig zijn om deze knelpunten op te lossen, en ook welke investeringen op het gebied van klimaat, gezondheid, bereikbaarheid en werkgelegenheid moeten worden gedaan om de haven toekomstbestendig te maken.

Het plan moet duidelijkheid bieden over ons pad richting klimaatneutraliteit in 2050 en zal een substantiële publiek-private investeringsagenda bevatten. We laten ons hierbij inspireren door Project Beethoven en de ideeën voor het project Wilzen en de North Sea Tech Port. De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid door te investeren in de randvoorwaarden voor de transitie en in de verduurzaming van de haven. Deze publieke investeringen moeten samengaan met het loskrijgen van een boeg golf aan private investeringen in de toekomst van de haven. Wij willen deze transitie samen met het bedrijfsleven doen. Voor bedrijven die echt niet willen, is uiteindelijk in Rotterdam geen plek.

- We werken toe naar een haven met minimaal gebruik van fossiele brandstoffen.
- We versterken het haven-innovatie ecosysteem door kennisinstellingen, investeerders en ondernemers in het havengebied bij elkaar te brengen in een campusontwikkeling met de TU Delft. We verbeteren de dienstverlening

en vergroten de beschikbaarheid van kapitaal voor veelbelovende startups en scale-ups die kunnen bijdragen aan de verduurzaming en het toekomstig verdienvermogen van de haven.

- De Vergunningenloods zetten we in voor bedrijven in de haven en industrie om de energietransitie te versnellen. De loods helpt ondernemers met complexe vragen over milieu- en omgevingsvergunningen.
- We staan open voor zeevaartse uitbreiding van de haven als het onderzoek “ruimtegebrek in de haven en verbeteren leefomgeving” uitwijst dat dit nodig is voor de energie- of grondstoffentransitie. De uitbreiding richt zich op de energie van de toekomst, zoals de aanlanding van wind op zee en productie van groene waterstof en mogelijk een AI-fabriek. Dit kan alleen als de compensatie van de uitbreiding al in gang wordt gezet, het natuurinclusief gebeurt en de natuurcompensatie van de Tweede Maasvlakte voldoende is gewaarborgd.
- We willen niet dat onze haven wordt gebruikt voor de doorvoer van goederen die worden ingezet voor mensenrechtenschendingen. We spreken het Rijk en de Europese Unie aan op hun verantwoordelijkheid voor het in- en exportbeleid.
- We pakken een leidende rol in de samenwerking met andere havensteden, zoals Antwerpen en Hamburg en met de industrie in Duitsland. Deze samenwerking zetten we in om lokale en regionale clusters te versterken zoals de chemie- en grondstoffensector. Ook zet Rotterdam zich in voor een snelle aanleg van de Delta Rhine Corridor.
- We vergroten de weerbaarheid door met de veiligheidsdiensten samen te werken op gebieden als cyberveiligheid. Daarbij continueren we de kennisuitwisseling over digitale veiligheid en het tegengaan van ondermijning en drugscriminaliteit.
- Om de luchtvervuiling van cruiseschepen te verminderen gaan we bij het Rijk en de International Maritime Organization aankloppen voor verlaging van varende emissies, wordt in Rotterdam walstroom de norm en zetten we in op de komst van minder vervuilende cruiseschepen, bijvoorbeeld op basis van de Cruise Ship Report Card.

## Klimaat en verduurzaming

Klimaat is geen apart beleidsterrein, maar een opgave die raakt aan vrijwel alles wat we doen. We houden vast aan onze klimaatdoelen voor 2030 en 2050 om CO<sub>2</sub> in 2030 met 55% te reduceren en in 2050 met 100%. Deze doelen geven richting aan de keuzes die we maken voor de stad en de haven. De klimaatcrisis vraagt om actie, maar biedt Rotterdam ook kansen om voorop te lopen in de economie van de toekomst.

We investeren in schone energie, circulaire bedrijvigheid en innovatie. Daarbij zetten we in op een groene energiemix en zorgen we voor voldoende energieopslag. De gemeente neemt een actieve en voorbeeldstellende rol in de klimaattransitie. Fossiele afhankelijkheid past niet bij de toekomst van Rotterdam. Daarom ondersteunen we bedrijven bij de energie- en grondstoffentransitie.

De energietransitie moet eerlijk zijn. We voorkomen dat de lasten onevenredig op inwoners drukken. Zo bouwen we aan een klimaatrechtvaardig Rotterdam.

- We versnellen de energietransitie door duurzame energieopwekking uit te breiden, lokaal eigendom en energiegemeenschappen te stimuleren en multifunctioneel gebruik van daken te bevorderen.
- Bij concessies en reclames in de openbare ruimte sturen we op ambities van de stad op het gebied van duurzaamheid, klimaat, gezondheid en de nieuwe economie.
- We gaan door met windpark Beneluxplein en houden ons aan de afspraken die we in Regionale Energiestrategie (RES)-verband hebben gemaakt. Ook volgen we de ontwikkeling van en staan we open voor kleine SMR's en hun mogelijke toegevoegde waarde in een klimaatneutrale energiemix met zon en wind.



- We stimuleren kleinschalige duurzame innovaties, waar we inzetten op co-financiering.
- Rotterdam zet in op een Europees stedenpact voor schonere water en schone lucht, omdat gezamenlijke actie nodig is om milieuproblemen effectief aan te pakken en zo de gezondheid, leefbaarheid en economische aantrekkelijkheid van de stad te versterken.

## Stadseconomie en (nacht)cultuur

Een sterke economie gaat niet alleen over grote bedrijven, maar ook over de lokale bakker, kapper, marktkoopman, horecaondernemer, creatieve maker en familiebedrijven die onze wijken levendig houden. Het mkb is de ruggengraat van Rotterdam: economisch en sociaal. Daarom geven we ondernemers meer ruimte door regels te vereenvoudigen, administratieve lasten te verlagen en vergunnings-trajecten sneller en voorspelbaarder te maken, met oog voor de leefomgeving.

We ondersteunen ondernemers die bijdragen aan maatschappelijke doelen, zoals sociaal ondernemerschap, circulariteit, zorg en kansen voor jongeren. Daarnaast zetten we in op de groei van toekomstgerichte sectoren, waaronder de game-industrie.

Snelheid wordt het visitekaartje van Rotterdam, waarbij we zorgvuldigheid niet uit het oog verliezen. Mensen en bedrijven moeten niet vastlopen in gemeentelijke processen. We zorgen voor duidelijke aanspreekpunten, kortere procedures en een dienstbare overheid die meedenkt. Ondernemen in Rotterdam moet aantrekkelijk, eenvoudig en leuk zijn.

Rotterdam ziet zijn kleine ondernemers uitgroeien tot sterke middenbedrijven. We bouwen de achterstand om in een voorsprong. In 2030 is Rotterdam de stad waar cultuur, creativiteit, nachtleven en digitale innovatie samenkomen

- We ondersteunen ondernemers, startups, coöperaties en sociale ondernemingen bij innovatie, verduurzaming en groei. We zetten de succesformule van de Vergunningenloods voor de haven ook voor de stad in. Hiermee helpen we het mkb.
- De gemeente koopt waar mogelijk lokaal in en richt aanbestedingen zo in dat Rotterdamse ondernemers, coöperaties en sociale ondernemingen beter kunnen meedoen.
- De beschikbaarheid van bedrijfsruimten, van ateliers tot productiehallen, is op dit moment een groot knelpunt en zelfs een van de belangrijkste belemmeringen voor veelbelovende ondernemingen om door te groeien. Daarom investeren we de komende jaren fors in de uitbreiding van het aantal vierkante meters bedrijfsruimte in de stad. Dat doen we door het gebruik van huidige bedrijfsruimten te intensiveren en ruimte te maken in nieuwe ge-

biedsonwikkelingen.

- Leegstaand gemeentelijk vastgoed zetten we waar mogelijk in voor werkplaatsen, starters en innovatieve bedrijven. Daarbij onderzoeken we hoe bewoners met nabijgelegen bedrijventerreinen kunnen verbinden, bijvoorbeeld op het gebied van werkgelegenheid, lokale voorzieningen, onderwijs.
- We investeren in aantrekkelijke winkelgebieden, wijkwinkelstraten en een sterk lokaal ondernemersklimaat. Bedrijven die goed werkgeverschap tonen verdienen ondersteuning terwijl we excessief flex- en laagloonbeleid actief tegengaan.

Cultuur en creativiteit maken Rotterdam aantrekkelijker, sterker en veerkrachtiger. Onze creatieve economie verbindt en inspireert mensen, leidt tot ontmoeting en gesprek en geeft ruimte aan persoonlijke ontwikkeling en identiteit. Rotterdam is een stad van vele gemeenschappen, identiteiten, muziekstromingen en culturele tradities. Juist die diversiteit maakt onze stad creatief. Cultuur heeft een intrinsieke en maatschappelijke waarde voor Rotterdam. Investeren in cultuur en creatief ondernemerschap is daarom ook investeren in de aantrekkingskracht en toekomst van Rotterdam. In 2030 staat Rotterdam qua cultuur internationaal op de kaart.

- Cultuur begint op wijkniveau door het ondersteunen van culturele initiatieven van bewoners en het stimuleren en faciliteren van culturele festivals en manifestaties in de openbare ruimte. Kunst en cultuur worden meer onderdeel van openbare ruimtes, pleinen en parken, maar ook in openbare gebouwen door programmering.
- We geven expliciet ruimte aan makers van ondervertegenwoordigde groepen en beschermen betaalbare ateliers, broedplaatsen en werkruimtes.
- We werken het plan voor de Cultuurhaven verder uit. We zetten in op een rijk en divers cultureel aanbod in alle delen van de stad, toegankelijk voor iedereen. Culturele instellingen die subsidie ontvangen, werken volgens de codes voor Cultural Governance, Fair Pay en Diversiteit & Inclusie en dragen zo bij aan een eerlijke en inclusieve georganiseerde culturele sector.
- We werken verder aan een museumaanbod van topniveau. De renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen wordt voltooid en we zetten met de Steigerkerk in op de doorontwikkeling van Museum Rotterdam.
- We investeren in het ontwikkelen en aantrekken van nieuw talent.

De Rotterdamse cultuur stopt niet wanneer de zon ondergaat. Juist in de avond en nacht komen creativiteit, ontmoeting en experiment samen. Clubs, podia, festivals, cafés en andere culturele plekken bieden ruimte aan nieuwe muziekstromingen, subculturen en talent. Een levendige nacht maakt Rotterdam aantrekkelijker voor bewoners, bezoekers, studenten en ondernemers. Daarom zien wij nachtcultuur als een volwaardig onderdeel van het culturele ecosysteem en economisch vestigingsklimaat van onze stad.

- We voeren het Rotterdamse nachtplan uit, zetten de integrale ambtelijke samenwerking voort en ondersteunen onze onafhankelijke nachtadviesraad (N8W8). De aanbevelingen van deze raad gebruiken we om de Rotterdamse nachtcultuur verder te versterken.
- We creëren meer ruimte voor nachtcultuur, evenementen en muziek. We zoeken actief naar vaste en tijdelijke locaties voor nachtcultuurondernemers, werken aan een permanent festivalterrein naar voorbeeld van de NDSM-werf en zetten in op een nieuw poppodium. Voor experimenteerruimte vragen we niet meer dan kostendekkende huur. We onderzoeken de uitbreiding van nacht- en horecaverunningen in het bijzonder op Rotterdam Zuid.
- We erkennen en hechten waarde aan toonaangevende Rotterdamse culturele iconen zoals het Zomercarnaval, de Rotterdamse Marathon, de Rotterdamse hiphop- en skatecultuur en het internationale filmfestival. We maken ons hard voor de terugkeer van de Rotterdamse Dance Parade.
- We moderniseren de regels voor de nacht. We passen het Agent of Change-principe toe en richten hiervoor een fonds in, bijvoorbeeld voor isolatie. We onderzoeken flexibelere sluitingstijden, verruimen waar het kan de mogelijkheden voor blinding en blurring en bieden meer ruimte voor terrassen en kleinschalige evenementen, met oog voor toegankelijkheid en een goede balans met de omgeving.
- Horeca en nachtcultuur is alleen aantrekkelijk als deze voor iedereen toegankelijk en veilig is. Daarom blijven we doorgaan met Safe'R Spots, investeren we in veiligheid voor vrouwen, mensen van kleur en LHBTIQ+-personen in de nacht met onder andere veilige horecaroutes, hebben we aandacht voor inclusief deurbelid van horeca en stimuleren we toegankelijke en inclusieve uitgaansgelegenheden, ook voor mensen met een beperking.
- We helpen horeca- en nachtondernemers met het organiseren van goede beveiliging, awareness-teams en sociale veiligheid. Waar mogelijk bieden we trainingen zoals BHV, EHBO(Du), agressiehantering en inclusieve omgangsvormen aan, zodat deze kosten niet volledig bij ondernemers terechtkomen.

## Life Sciences & Health Tech

Rotterdam wil koploper zijn in het verbinden van gezondheid, innovatie en economische kracht. De stad bouwt voort op sterke fundamenten, met het Erasmus Medisch Centrum (EMC) als academisch ziekenhuis van wereldklasse en uitstekende regioziekenhuizen. Vanuit het hele land weten mensen Rotterdam te vinden voor specialistische zorg. Daarnaast wordt in het EMC doorlopend baanbrekend onderzoek gedaan, met ieder jaar een aantal startups als spin-off. Sinds vele jaren werkt het EMC daarbij intensief samen met de TU Delft.

De combinatie van gezondheidswetenschap met technologie is nu al een succesformule gebleken voor innovaties waarmee twee belangrijke doelen worden be-

diend: een gezondere samenleving én economische versterking. Dit trekt steeds meer ambitieuze onderzoekers, ondernemers en investeerders aan. Inmiddels vormt zich in onze stad een sterk en innovatief Life Sciences & Health Tech-cluster. Het potentieel hiervan is enorm en sluit aan op de Nationale Technologiestrategie, variërend van imaging tot AI. De komende jaren werken we eraan om het potentieel van deze ontwikkeling te verwezenlijken.

In 2030 beschikt Rotterdam over een sterk ecosysteem van startups, scale-ups, kennisinstellingen en zorgorganisaties in de Life Sciences & Health-sector.

- Ruimte is ook voor het Life Sciences & Health Tech-cluster een eerste levensbehoefte. Onderzoekers hebben laboratoriumruimte nodig. Startups hebben werkplekken nodig. Scale-ups hebben ruimte nodig om hun nieuwe product voor een groeiende groep klanten te kunnen maken. Samen met het EMC en investeerders werken we de komende jaren het Masterplan 2050 uit, waarmee op termijn 220.000 m<sup>2</sup> bedrijfsruimte aan de campus Dijkzigt wordt toegevoegd. Op de kortere termijn werken we aan het beschikbaar maken van meer ruimte in de bestaande stad.
- Om het pad van wetenschappelijke ontdekking tot groeiend bedrijf af te leggen zijn start- en groeikapitaal nodig. We zetten een deel van de Enecomidelen in om de groei van de meest beloftevolle Life Sciences & Health Tech startups en scale-ups mogelijk te maken.
- We versterken RotterdamSquare, de gezamenlijke organisatie waarmee we het Rotterdam Life Sciences & Health Tech ecosysteem, waar AI onderdeel van is, voeden en aanjagen. De gemeente stelt zich op als energieke en gemotiveerde partner en zet haar hele gereedschapskist in om talent, kapitaal en ankerbedrijven aan te trekken.
- Om het potentieel van dit cluster ten volle te benutten zijn naast ideeën, ruimte en kapitaal ook goede mensen nodig. Vél goede mensen. Mensen in 'labjas', maar ook in allerlei andere rollen. Ook om deze reden stimuleren we jongeren om te kiezen voor zorg en techniek.

## Circulaire maakindustrie

Rotterdam kan uitgroeien tot hét Europese knooppunt voor de circulaire maakindustrie. Met onze haven, sterke logistiek, kennis en ondernemerschap hebben we unieke troeven in handen. De circulaire economie houdt grondstoffen in gesloten kringlopen, stimuleert hergebruik en maakt onze economie minder kwetsbaar voor schaarste en externe risico's. Tegelijkertijd draagt zij bij aan het behalen van onze klimaatdoelen door het verminderen van grondstoffengebruik, afval en CO<sub>2</sub>-uitstoot. We zetten in op een verschuiving van lineaire naar circulaire productie, met reparatie, hergebruik, demontage en hoogwaardige recycling als kern. Dat levert nieuwe bedrijvigheid, duurzame banen en een toekomstbestendige economie op.



Zo wordt circulair ondernemen een dragende motor van onze economische ontwikkeling en de verduurzaming van Rotterdam.

Rotterdam is in 2030 de leidende circulaire maakstad van Europa, waar jaarlijks ten minste 1 miljoen ton secundaire grondstoffen wordt verwerkt tot nieuwe grondstoffen voor industrie en bouw.

- We ontwikkelen Rotterdam verder als Europese grondstoffenhub (Raw Materials Hub), waar kritieke grondstoffen worden ingezameld, verwerkt, hergebruikt en opnieuw ingezet in de circulaire economie.
- De grondstoffenbank, de plek waar grond, zand en bouwmaterialen (zoals straatstenen, klinkers, betonelementen) worden opgeslagen, gekeurd en hergebruikt, krijgt de ruimte. Dit vermindert afval en zorgt voor circulair bouwen. We kijken specifiek naar een strategische inrichting en invulling van onze bedrijventerreinen en geven prioriteit aan bedrijven die relevant zijn voor strategische ketens, zodat we circulaire hubs bouwen.
- We stimuleren het hergebruik van bruikbare materialen en huisraad, onder meer door samen te werken met woningcorporaties, kringlooporganisaties en sociale ondernemingen, zodat grondstoffen behouden blijven en woonlasten voor nieuwe huurders en starters worden verlaagd.

- We doen onderzoek naar nieuwe circulaire stromen voor onze milieuparken. Als voorbeeld dient circulair centrum De HER, waar ondernemers nieuwe waardevolle producten maken van spullen en materialen die Rotterdammers doorgeven op het aangrenzende milieupark.
- We bouwen verder aan een circulaire economie door hergebruik van grondstoffen te stimuleren, de circulaire maakindustrie te versterken en duurzaamheid als uitgangspunt te nemen bij gemeentelijke aanbestedingen en inkoop.
- We zetten opnieuw in op betere afvalscheiding aan de bron, zodat meer materialen hoogwaardig kunnen worden hergebruikt en minder restafval wordt verbrand.
- We reserveren ruimte op bedrijventerreinen en in de haven voor circulaire maakbedrijven die zich richten op reparatie, remanufacturing, recycling en de productie van circulaire materialen en producten.
- De gemeente zet haar inkoopkracht in om markten voor circulaire producten te creëren en stimuleert publiek-private samenwerking, onder meer via buyer groups, zodat circulaire bedrijven kunnen doorgroeien en opschalen.

## Werk en onderwijs

Onze mensen zijn onze kracht. Rotterdam is altijd al een stad van harde werkers, creatieve geesten, doortastende ondernemers en betrokken pioniers geweest. Rotterdam brengt ze voort en trekt ze aan. Zij hebben Rotterdam gevormd. Zo is het nog steeds. We creëren in Rotterdam de randvoorwaarden en hulpmiddelen waarmee iedereen de kans krijgt om het beste uit zichzelf te halen en ten goede te laten komen aan de stad. Rotterdam heeft de kracht nodig van mensen die kunnen rekenen op goed betaald en zeker werk. Nu en in de toekomst.

We zijn een open stad voor iedereen die iets positiefs aan onze stad wil bijdragen, waar je wieg ook stond. Onze superdiversiteit is geen bijzaak, maar een onderscheidend concurrentievoordeel. Rotterdam is verweven met de wereld: sociaal, cultureel en economisch. Juist die mix van culturen, kennis, ondernemerschap en creativiteit maakt onze stad aantrekkelijk voor bedrijven, studenten en talent van buiten. In 2030 is Rotterdam de stad waar nationaal en internationaal talent bewust kiest om er te wonen, werken en bouwen aan een toekomst.

- We brengen onderwijs en bedrijfsleven dichterbij elkaar: we zorgen dat wat je leert in de klas en nodig hebt op de werkvloer goed op elkaar aansluit. We versterken de inzet op een stageplek voor iedereen en maken werk van meer goede bijbanen voor onze jongeren.
- We werken samen met de Erasmus Universiteit, TU Delft, hogescholen en mbo-instellingen aan campusontwikkeling op het gebied van de stad van de toekomst.

- Deze tijd van snelle ontwikkelingen vraagt om een samenleving van mensen die mee veranderen en een overheid die daarbij helpt. We laten niemand achter in de transities. We investeren in een leven lang leren, want de economie van vandaag en morgen vraagt om mensen die blijven groeien. Via het Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectieffonds en het Scholingsfonds Rijnmond maken we leerwerktrajecten, bij- en omscholing mogelijk voor mensen die overstappen naar een andere baan, met prioriteit voor de cruciale sectoren van zorg tot duurzame energie, circulaire bedrijvigheid en de industrie van de toekomst.
- Rotterdammers die tijdelijk zijn uitgevallen krijgen de best mogelijke ondersteuning om vlot een nieuwe plek op de arbeidsmarkt te vinden. Na het grote succes van het Werkstation op Zuid, openen we ook een Werkstation op de noordoever.
- We willen zoveel mogelijk mensen aan het werk helpen. We zetten ruimhartig loonkostensubsidie in om een verminderde loonwaarde te compenseren. Iedereen moet de kans krijgen om naar vermogen te werken.
- De gemeente is een belangrijke speler op de regionale arbeidsmarkt. We zetten ons in de volle breedte in om deze te ontwikkelen. Van een arbeidsmarkt waar nog te veel discriminatie, uitbuiting en slechte arbeidsomstandigheden en -voorwaarden voorkomen, naar een eerlijke, rechtvaardige arbeidsmarkt met steeds meer goede banen. Alleen zo doen we alle Rotterdammers recht, en alleen zo komen alle Rotterdammers echt tot bloei. We pakken discriminatie en racisme op de arbeidsmarkt stevig aan. We staan ook voor goede arbeidsvoorwaarden en veilige werkomstandigheden. We versterken de positie van sekswerkers.
- Mensen uit de rest van Europa komen naar Nederland om te werken. Ze leveren een onmisbare bijdrage aan onze economie en dat blijft zo. Uitbuiting tolereren we niet. In samenwerking met de Nederlandse Arbeidsinspectie gaan we door met de gerichte aanpak van malafide uitzendbureaus. We gebruiken alle middelen die we voorhanden hebben om via het economisch vestigingsbeleid aan te sturen op minder bedrijven die concurreren op zo slecht mogelijke arbeidsvoorwaarden en handhaven op de scheiding van werk en woning.
- We organiseren een jaarlijkse pensioneringsbeurs voor werkenden die bijna met pensioen gaan of gepensioneerd zijn die dat al zijn, waar zij informatie krijgen over de periode na pensionering en laagdrempelig ontdekken hoe zij in de derde levensfase hun steentje kunnen bijdragen aan de stad.

# De beste stad om op te groeien



## Doorbraak 3

# De beste stad om op te groeien

De jeugd hééft niet alleen de toekomst, ze ís onze toekomst. Onze ambitie: in 2050 is Rotterdam de beste stad om op te groeien. Hier kun je in alle vrijheid ontdekken wie je bent en je talenten ontplooien. Om zo het beste uit jezelf te halen en volwaardig onderdeel te zijn van de samenleving. Vroeg investeren in de jeugd biedt Rotterdammers van alle leeftijden de grootste kans op een gezond en gelukkig leven.

Met veel Rotterdamse kinderen gaat het gelukkig goed. Ze voelen zich veilig thuis en op school, ontwikkelen zich goed, hebben sociale netwerken en groeien uit tot zelfstandige volwassenen. Maar er is ook een groep die moeite heeft om mee te komen in de stad, en die niet zo makkelijk de weg vindt naar school, werk en zelfstandigheid. Jonge Rotterdammers die met een taalachterstand op de basisschool komen, in armoede leven, dagelijks in een onveilig gezin thuiskomen, online pestgedrag meemaken, weinig ruimte hebben om te spelen en te sporten, mentale problemen ervaren of onder de invloed van criminelen komen. Een deel van de Rotterdamse kinderen zit niet in de positie om het beste uit zichzelf te halen. Wij zetten alles op alles om ieder Rotterdams kind de kans te geven om goed op te groeien en zichzelf te ontwikkelen.

Zorgen dat kinderen goed opgroeien is geen geïsoleerde taak van een gezin of een ouder. Het is een opdracht aan de hele Rotterdamse gemeenschap: “it takes a village to raise a child”. Daarom geven we op onze scholen ruim baan aan gemeenschapsvorming met betrokken ouders. Zonder ouderbetrokkenheid kunnen we nog zoveel lesuren organiseren, maar echte vooruitgang ontstaat pas als ouders, school, kinderen en de wijk zich samen verantwoordelijk voelen en de schouders eronder zetten.

Onze superdiverse stad met een mix van jong en oud en sterke informele netwerken is daarvoor een goede basis. We willen allemaal kinderen een veilig thuis en veilige straten bieden, leuke plekken in de buurt, sterke wijken met verenigingen waar jongeren structuur, cultuur, plezier en zelfvertrouwen vinden en een school die signalen vroeg oppikt en deelt. Een gemeenschap die bijdraagt aan gelijke kansen, maar ook voldoende ruimte voor het individu om zichzelf te ontdekken én te zijn. Ook dat is goed opgroeien.

Deze coalitie accepteert niet dat zoveel Rotterdamse kinderen al bij de geboorte met 2-0 achter staan. We sluiten met ouders, kinderen en partners in de stad een

Jeugdakkoord waarin we gezamenlijk grote ambities formuleren en waarin we die ambities concreet maken in acties voor de komende vier jaar. Groot denken, klein doen. Met dit coalitieakkoord openen we het gesprek met de stad over wat er nodig is voor onze kinderen en maken we de ambitie van het stadsbestuur duidelijk: iedereen naar school, overal veilig voor kinderen, ruimte om je te ontwikkelen, zekerheid thuis en de beste zorg voor ieder kind dat dit nodig heeft. Wij maken duidelijke keuzes: we richten ons geld, onze aandacht en onze menskracht op de plekken waar we het meeste verschil voor onze kinderen kunnen maken.

## Ieder kind gaat naar school

Naar school gaan zou voor alle Rotterdamse kinderen de normaalste zaak van de wereld moeten zijn. Helaas is dat nu niet zo. Steeds meer kinderen zitten thuis of maken de school niet af omdat school ze geen plek kan bieden.

- Onderwijs helpt kinderen en jongeren zich te ontwikkelen, hun talenten te benutten en volwaardig mee te doen in de samenleving. Het draagt bij aan gelijke kansen en verkleint de kans op armoede, criminaliteit en andere sociale problemen. Daarom is het belangrijk dat kinderen en jongeren hun school en opleiding afmaken. We zetten ons samen met scholen in om uitval zoveel mogelijk te voorkomen.
- We zetten de komende vier jaar samen met scholen, ouders, zorgpartners en de Kinderombudsman alles op alles om deze negatieve trend te keren. Omdat ieder kind een passende plek op school verdient, komen we met een ambitieuze aanpak voor inclusief onderwijs en het terugdringen van het aantal thuiszitters. Professionele ondersteuning moet laagdrempelig beschikbaar zijn op school. We investeren fors in de 'schil om de school' en breiden de school-zorgteams, (voor)schoolmaatschappelijk werk en brugfunctionarissen op Rotterdamse scholen uit.
- We blijven investeren in goede en gezonde schoolgebouwen met groenblauwe schoolpleinen en veel plekken voor kinderen om te spelen. We bouwen de nieuwe school op de Laan op Zuid voor middelbaar onderwijs (inclusief een internationale schakelklas) en hbo af.
- We gaan schoolzwemmen beter en efficiënter organiseren.

Een goede start begint al voordat kinderen naar school gaan. Taal, zelfvertrouwen, motoriek, weerbaarheid, sociaal gedrag; de basis wordt in de eerste 1.000 dagen gelegd. Achterstanden in die jaren kunnen kinderen lang blijven achtervolgen.

- We breiden de Rotterdamse peuterklassen en de voor- en vroegschoolse educatie, sterk uit met speciale inzet op het bereiken van kinderen die het hardste de extra aandacht nodig hebben. We zetten in op taalontwikkeling, samen spelen, bewegen, ontdekken en met elkaar leren omgaan.

- Vanuit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid investeren we extra in kinderopvang, ondersteuning en preventie in de wijk, waaronder 'Children's zones', huiswerkbegeleiding en samenwerking met het Ikazia ziekenhuis.
- Met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) komen we met een vernieuwende aanpak over hoe we aanstaande ouders beter kunnen voorbereiden op het ouderschap.
- Taal is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen. We stimuleren vanuit het CJG voorlezen thuis en houden het lenen van boeken bij bibliotheken gratis. Ieder Rotterdams kind leert Nederlands lezen, schrijven en spreken. We zetten in op wetenschappelijk onderbouwde programma's voor gezin-  
staallessen in wijken waar de taalachterstand bij kinderen groot is.

## Ieder kind groeit op met zekerheid thuis

Kinderen kunnen niet zonder een goede thuisbasis die zekerheid en vertrouwen geeft. Helaas ervaren te veel ouders stress en onzekerheid door werkloosheid, te weinig inkomen en het gebrek aan perspectief. Geldzorgen thuis werken door in alles: gezondheid, concentratie, schoolprestaties, sport, vriendschappen en het zelfvertrouwen waarmee een kind de wereld instapt.

- We investeren fors in de bestaanszekerheid van Rotterdammers die nu niet rondkomen. Dat doen we door structureel geld vrij te maken voor het AOW- en Jeugdtegoed en de individuele inkomenstoeslag.
- We ondersteunen maatschappelijke initiatieven die Rotterdammers in de armoede laagdrempelig helpen. We investeren in aanpakken die het meest effectief zijn, zoals het Geldplein en het programma Jongeren en Schulden. Daarmee investeren we in de toekomst van kinderen.
- We zorgen dat gezinnen en Rotterdammers eerder hulp krijgen en die accepteren. We kennen financiële hulp en kwijtscheldingen waar mogelijk automatisch toe en schulden worden sneller aangepakt voordat ze het dagelijks leven beheersen. We zetten in op sterke gemeentelijke schuldhulpverlening zodat de schuldenindustrie zo min mogelijk ruimte krijgt.
- We geven prioriteit aan het afronden van de hersteloperatie voor de meer dan 10.000 Rotterdamse gezinnen die slachtoffer zijn van het toeslagenschandaal. We streven ernaar in deze periode ieder slachtoffer te helpen. We betrekken kinderen en jongeren bij de herstelaanpak.
- We zetten de aanpak 'Van school naar duurzaam werk' door en maken afspraken met mbo's en bedrijven om schooluitval te voorkomen, stagediscriminatie aan te pakken en zoveel mogelijk jongeren klaar te stomen voor een goede baan.

- We helpen zoveel mogelijk mensen uit een uitkering naar vast werk en een stabiel inkomen. Want een baan is zoveel meer dan alleen maar werk. Het is een bron van emancipatie, biedt een sociaal netwerk en verrijkt het leven van Rotterdammers en hun kinderen. Hierbij betrekken we de gemeenschap-organisaties die al actief medebewoners in wijken richting werk begeleiden.

## Ieder kind is veilig thuis, op straat en online

Veiligheid is een basisvoorwaarde om goed op te groeien. In Rotterdam zijn er nog te veel kinderen die opgroeien in een onveilige buurt, lijden onder huiselijk geweld of online de verkeerde invloeden tegenkomen. Daarnaast is jeugdcriminaliteit een serieus probleem in Rotterdam. Om kinderen en jongeren een veilige omgeving te bieden en ondermijnd en crimineel gedrag terug te dringen, is een combinatie nodig van preventie en grenzen stellen.

- Veilig opgroeien begint thuis. We versterken de aanpak van huiselijk geweld en femicide en zorgen voor voldoende opvangplekken in blijf-van-mijn-lijfhuizen en daklozenopvang. Er is altijd opvang voor vrouwen en kinderen in nood.
- Jongerenwerkers, scholen, wijkteams, politie en zorgpartners gaan vanuit één gezamenlijke aanpak samenwerken rond de groep jongeren die extra aandacht nodig heeft. We investeren onder andere in Jongerenwerk op Zuid. In de aanpak zetten we enerzijds in op zorg, perspectief op onderwijs, werk en het ondersteunen van gezinnen en de sociale omgeving. Anderzijds stellen we duidelijke grenzen bij crimineel en overlastgevend gedrag.
- De beste manier om jongeren te behoeden voor snel crimineel geld te kiezen, is een ander financieel perspectief. We maken afspraken met werkgevers zodat jongeren weer voor een goede bijbaan kiezen.
- We hebben in het bijzonder aandacht voor wijkgericht werken en jeugd bij politie en handhaving. Daarbij hoort ook veiligheid op scholen, waaronder een wapenaanpak. We investeren ook in veilige schoolroutes; tijdens en na school moeten kinderen in een veilige omgeving zijn. We besteden extra aandacht aan verkeersveiligheid, onder andere door straten autovrij of -luw te maken, het stimuleren van fietslessen op scholen en het ondersteunen van scholen bij het inrichten van schoolstraten. We zetten in op het veilig maken en houden van plekken waar jongeren en ook anderen onbezorgd hun vrije tijd moeten kunnen doorbrengen, zoals het Centrum, Zuidplein en het strand van Nesselande.
- We continueren onze aanpak van ondermijning. Crimineel vermogen pakken we af en investeren die terug in de wijk, bijvoorbeeld in jongerenhubs.
- We besteden in het jongerenwerk en op scholen extra aandacht aan online



veiligheid, zoals pesten, identiteitsfraude en sextortion. We werken samen met burgerinitiatieven zoals 'Smartphonevrij opgroeien' om toe te werken naar een Rotterdam waarin kinderen en jongeren opgroeien zonder de verleiding van smartphones.

## Ieder kind kan zich ontwikkelen

Goed opgroeien vraagt om buurten en wijken waarin kinderen zich kunnen ontwikkelen. Die buurten en wijken worden gemaakt door Rotterdammers die zich vanuit overtuiging en vaak belangeloos inzetten voor de ander. Buurtorganisaties, bewonersinitiatieven, vrijwilligersorganisaties, jongerenorganisaties, moskeeën, kerken, synagogen, sportverenigingen, kleine makers, culturele initiatieven en vrouwen-netwerken: met elkaar vormen zij de sociale basis van onze stad. We kiezen voor een ommekeer: bij maatschappelijke opgaven kijken we altijd eerst naar wat deze partijen kunnen betekenen vanuit nabijheid, vertrouwen en persoonlijk contact. Pas daarna komen de overheid en de grote organisaties.

- We investeren structureel en meerjarig in de sociale basis en zoeken samenwerking met Rotterdamse fondsen en het Rijk (bijvoorbeeld via het gemeenschapsfonds) om nog veel meer impact te maken. We kijken naar vormen van verantwoording die passen bij het doel van organisaties in de sociale basis: meetbaar waar het kan, maar niet alles van waarde kan in cijfers worden uitgedrukt.
- We voegen subsidies en andere financiële toekenningen samen, zodat subsidieaanvragen eenvoudiger en overzichtelijker worden. We dagen WMO-aanbieders uit om meer samenwerking te zoeken met informele organisaties in de wijken en hen waar mogelijk een plek te bieden, bijvoorbeeld in huizen van de wijk. Welzijnsorganisaties moeten hierbij niet bang zijn om overbodig te worden in de wijk.
- We stellen een fonds in voor maatschappelijk vastgoed: panden van de gemeente die organisaties met een sleutelfunctie in de wijk of de stad kunnen gebruiken. Met het fonds kunnen panden worden opgeknapt of gekocht. We kijken daarnaast breed naar het efficiënter en effectiever inzetten van gemeentelijk vastgoed op wijkniveau.
- We stimuleren WMO-aanbieders en culturele organisaties om meer samen te werken, zoals SOL en Cultuur Concreet. We ontwikkelen domeinoverstijgende samenwerking waar stadsontwikkeling, welzijn, sport en cultuur samen plekken creëren waar jonge kinderen en Rotterdammers zich kunnen ontwikkelen en ontplooiën.
- We erkennen de kracht van onze culturele sector en het belang en de waarde van culturele ontwikkeling voor jonge Rotterdammers. We gaan door met initiatieven voor kleine makers zoals Pitcher Perfect.
- Buitenspelen is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. We blijven daarom investeren in speel- en beweegactiviteiten in de wijk en pleinprogramming, waarbij we ook kijken naar wat lokale sportverenigingen kunnen.
- We blijven investeren in goede en toegankelijke sportaccommodaties, zoals zwembaden en sportvelden. Ook geven we aandacht aan genoeg en goed onderhouden speeltuinen en helpen we speeltuinverenigingen waar nodig bij beheer en onderhoud. We investeren in topsport als bron van inspiratie voor kinderen.
- In veel wijken is te weinig aanbod van gezond eten en zijn er te veel fast-foodrestaurants. We stimuleren een gezond eetaanbod en divers winkelaanbod in de stad, bijvoorbeeld door middel van branchering, en ondersteunen (burger-)initiatieven die zich bezighouden met betaalbaar en gezond eten.
- We zetten in op verslavingspreventie rond drugs, alcohol en vaperen/roken, en dragen daarbij de norm uit dat (overmatig) middelengebruik niet normaal is.

## Ieder kind de zorg die het nodig heeft

Investerings in school, zekerheid thuis, veiligheid en ontwikkeling verdienen zich dubbel en dwars terug. In gelukkigere kinderen, maar ook financieel. Dat laatste geldt met name voor de jeugdzorg. Het aantal kinderen dat jeugdzorg krijgt is de afgelopen decennia enorm gestegen. Ook de zorg die kinderen krijgen wordt steeds zwaarder en duurder. Dat is niet houdbaar; niet alleen financieel, er zijn ook niet voldoende professionals meer om de kinderen te helpen die dat het hardst nodig hebben. De trend van steeds meer kinderen in de jeugdzorg, die ook steeds zwaardere zorg krijgen, moeten we keren. Tegelijkertijd gaan we ervoor zorgen dat de kinderen die dat het meest nodig hebben, veel beter worden geholpen.

- Met een jeugdoffensief voorkomen we dat kinderen onnodig in de jeugdzorg terechtkomen en hebben we veel meer aandacht voor wat gezinnen nodig hebben. Niet iedere zorgvraag vraagt om een traject. Niet ieder probleem vraagt om een diagnose.
- We maken afspraken met huisartsen om kinderen tijdiger en vaker op school, in de sociale basis of met welzijnswerk te helpen. We breiden het centraal doorverwijsloket uit om te voorkomen dat kinderen onnodig in de jeugdzorg terechtkomen.
- We gaan in gesprek met zorgaanbieders voor betere onderlinge samenwerking en het terugdringen van dure en soms onbetrouwbare onderaannemers.
- In de nieuwe aanbesteding van 2029 nemen we afscheid van productdenken en wantrouwen en gaan we sturen op samenwerking en het gezamenlijk nemen van verantwoordelijkheid. Zware jeugdhulp en uithuisplaatsingen zijn zeer ingrijpend voor het kind en diens ontwikkeling. We kiezen alleen voor deze vormen van hulp als het echt niet anders kan.
- We gaan samen met jeugdzorgaanbieders hard aan de slag om goede alternatieven op te bouwen als alternatief voor de gesloten jeugdzorg.
- We stimuleren multidisciplinaire samenwerking rondom kinderen die nu vaak van de ene zorgverlener naar de andere worden gestuurd.
- We spreken het Rijk aan op zijn verantwoordelijkheid: we hebben wetten nodig die gemeenten meer sturing geven op de jeugdzorg en er is veel meer Rijksgeld nodig om deze belangrijke taak uit te kunnen voeren. Daarvoor voeren we samen met andere gemeenten een lobby richting het Rijk.



# Fundament

# Fundament

De grote ambities uit de drie doorbraken vragen een stevig fundament. Alleen op een stevig fundament en met de basis op orde kunnen we vaart maken met de doorbraken die deze stad nodig heeft.

## Vrijheid en samenleven

In Rotterdam mag je zijn wie je bent. Markante figuren, paradijsvogels, eigenzinnige en bijzondere mensen van over de hele wereld kunnen in onze stad, gezien of ongezien, een thuis vinden. Voor een dag, een maand, een jaar of vele decennia. Rotterdam staat open voor alle individuen. Ieder mens is van evenveel waarde en moet in vrijheid kunnen leven, wij staan pal voor die vrijheid. Voor discriminatie, racisme, antisemitisme, moslimhaat, vrouwenhaat en LHBTIQA+-haat is geen plek in Rotterdam. We treden op als dat wel het geval is. In Rotterdam staan we niet tegenover, maar naast elkaar. Van Kerst tot Ketu Koti, van stampot tot shoarma.

Rotterdam is een diverse, snel veranderende stad met sterke gemeenschappen, ondernemerschap en maatschappelijke betrokkenheid. Tegelijkertijd ervaren veel Rotterdammers afstand tot politiek en bestuur. Niet iedere stem wordt even gemakkelijk gehoord, niet ieder netwerk heeft dezelfde toegang tot besluitvorming en niet ieder initiatief weet de weg naar het stadhuis te vinden.

We introduceren een Gezant Diversiteit en Inclusie om de verbinding tussen stad en bestuur te versterken. Deze Gezant geeft gevraagd en ongevraagd, op basis van signalen uit de samenleving, advies aan de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders over het gemeentelijk beleid en de aanpak van discriminatie en racisme. Daarnaast kan de gezant adviseren over het bevorderen van diversiteit, inclusie en gelijke kansen (met speciale aandacht voor het tegengaan van racisme). De gezant heeft een onafhankelijke signalerende en adviserende rol en verricht geen uitvoerende, toezichhoudende, handhavende of klachtbehandelende werkzaamheden en treedt niet in de bevoegdheden van andere organen. De gezant wordt door het college van burgemeester en wethouders voorgedragen voor benoeming door de gemeenteraad.

Rotterdam is een stad van kansen en ongekeerde mogelijkheden en een stad van dorpen, buurten en wijken. In een steeds verder globaliserende wereld blijft het zoeken en vinden van de geborgenheid van een thuis uiteindelijk superlokaal en

heel dichtbij. Dat betekent dat we ons ook sterk richten op het niveau van de wijk, buurt en straat. Dáár is zichtbaar en voelbaar wat wonen in deze wereldstad in de praktijk betekent. We zoeken dan ook proactief de wijk- en dorpsraden op om het eerdergenoemde draagvlak voor beleid samen te zoeken en te vinden.

Een voorwaarde voor samenleven is dat iedereen mee kan doen, we gaan daarom nadrukkelijker aan de slag met het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Toegankelijkheid van het openbaar vervoer, de openbare ruimte en gemeentelijke informatie voor mensen met een beperking is daarbij slechts de basis. We benutten hierbij de kennis van Rotterdam Onbeperkt en ervaringsdeskundigen.

Het dienen van de samenleving is niet alleen aan het stadsbestuur, maar is een oproep aan iedereen in de stad. Iedereen is van waarde en iedereen heeft een verantwoordelijkheid om onze samenleving gezond en sterk te maken en te houden. Wij hebben nadrukkelijk oog voor het sociale weefsel van de stad: mensen die elkaar van nature opzoeken, zich verenigen en elkaar helpen. Soms door te helpen en ondersteunen, soms door duidelijke en betrouwbare keuzes te maken en soms ook om het gewoon te laten zijn zoals het is. Mensen zijn op hun eigen manier op zoek naar zingeving en het is de kunst om die te herkennen en erkennen en er ruimte voor te bieden.

Dit alles vereist een stadsbestuur dat zoekt naar de menselijke maat op wijk-, dorps- en buurtniveau. Een Huis van de Wijk dat formeel geen Huis van de Wijk is, maar wel die rol grotendeels vervult, ondersteunen we. We hebben oog voor waar er ruimte gemaakt kan en moet worden zodat mensen in staat worden gesteld om elkaar te ontmoeten en elkaar te helpen. Soms is dat heel simpel en is er alleen een beetje praktische hulp van de gemeente nodig.

- We omarmen het Regenboogakkoord en zorgen voor toegankelijke transgenderzorg via een Rotterdamse kliniek.
- Iedereen moet zichzelf kunnen zijn en diens seksualiteit veilig en vrij kunnen beleven. Voor de LHBTIQ+-gemeenschap bieden we ruimte aan inclusieve ontmoetingsplekken en uitgaansgelegenheden die hieraan bijdragen.
- Perspectief en de belangen van vrouwen dienen in besluitvorming een stevigere plaats aan tafel te krijgen.
- Ouderen zijn van onmisbare waarde voor onze stad. We versterken de deelname van ouderen aan de samenleving in de derde levensfase.

## Veiligheid

Rotterdam is rijk aan mensen die de stad veiliger maken: buurtvaders en onwijze moeders, wijkagenten, handhavers en vrijwilligers. Hun inzet verdient waardering

en steun. Veiligheid is de basis en begint met fatsoensnormen in de omgang met elkaar. Preventie en handhaving gaan daarbij hand in hand. Een explosie in je straat of lastiggevallen worden op straat heeft een immense impact op je gevoel van veiligheid. Daarom focussen we niet alleen op objectieve cijfers over de veiligheid in onze stad, maar ook of mensen zich wel echt veilig voelen.

Elke wijk in Rotterdam heeft in 2030 een veiligheidsbeleving van minimaal 100. In wijken waar de veiligheidsbeleving al hoger is, daalt deze in de tussentijd niet.

- We breiden handhaving uit met 80 extra boa's. We starten een proef waarin we boa's in het centrumgebied van een wapenstok voorzien. Hierbij is ons doel het verminderen van geweld tegen boa's. We zorgen voor een goede training, met aandacht voor etnisch profileren en bias. We evalueren de proef niet alleen op effectiviteit en veiligheid van boa's, maar ook op de ervaringen van bewoners.
- We houden het instrumentarium van handhaving in stand, waaronder de mogelijkheid van preventief fouilleren. We willen dat dit instrument doelmatig, neutraal en zorgvuldig wordt ingezet.
- We investeren in het beter benutten van cameratoezicht, zodat signalen eerder worden herkend en opgevolgd.
- Criminaliteit vindt steeds vaker online plaats. We helpen ouderen om zich daar beter tegen te verweren.
- De meest onveilige plekken in de stad richten we anders in. Dit doen we onder andere door met jonge meiden te kijken wat zij anders zouden willen. Ook gebruiken we aanbevelingen van recente onderzoeken naar veiligheid in de buitenruimte die door onderwijsinstellingen in onze stad zijn uitgevoerd. Bij nieuwe ontwikkelingen in de stad kijken we ook vanuit een veiligheidsperspectief naar de inrichting van de straat.
- We hebben grote ambities voor een levendige stad. Dat heeft ook impact op het beroep dat we doen op de handhaving en hulpdiensten. Daar houden we rekening mee.

Ons doel is dat in 2030 fysiek en psychisch geweld tegen vrouwen sterk gedaald is en femicide in Rotterdam niet meer voorkomt.

- We voeren het raadsinitiatief 'Rotterdam strijdt samen tegen Femicide' uit.
- Het uitgangspunt bij huiselijk geweld is om de dader uit huis te plaatsen en niet het slachtoffer. We investeren tegelijkertijd ook in meer opvang voor slachtoffers die vanwege hun veiligheid niet thuis kunnen blijven.
- We stimuleren mensen en organisaties om bij huiselijk geweld sneller te melden bij Veilig Thuis. Ook zetten we ons in om meldingen sneller af te handelen en wachtlijsten weg te werken.
- We informeren mensen en organisaties zoals scholen, verenigingen, maar ook kappers en nagelstylistes, hoe zij signalen van huiselijk geweld herken-

nen en hoe ze daarnaar moeten handelen.

- We zetten de aanpak Seksuele Straatintimidatie door. Dit doen we met publiekscampagnes, investeringen in de StopApp, lessen voor jongeren en mannen, samenwerking met partners zoals de politie, horeca, het onderwijs en maatschappelijke organisaties. We hebben in het bijzonder aandacht voor de veiligheid van vrouwen en LHBTIQA+-personen.
- We werken mee aan pilots met technische hulpmiddelen om slachtoffers van huiselijk geweld beter te beschermen, zoals het slachtoffer-device en de AWARE-knop;
- We intensiveren de aanpak die gericht is op de plegers van huiselijk geweld, bijvoorbeeld door ze onder druk te zetten om hulpverlening te accepteren.

Iedere Rotterdammer moet zich veilig kunnen voelen thuis, op straat en in de wijk, ongeacht afkomst, geloof, gender, seksuele oriëntatie of huidskleur.

- We continueren het programma Politie voor Iedereen en spreken ons nadrukkelijk uit tegen etnisch profileren en andere vormen van racisme. Ook steunen we het Roze in Blauw netwerk van de politie.
- We geven de bescherming van religieuze instellingen topprioriteit.

## Klimaat en duurzaamheid

Duurzaamheid is een kwestie van gezond verstand en inzet op vooruitgang. Het gaat over schone lucht en betaalbare energie, over economische kansen en een rijke stadsecologie, en over groene wijken waarin ook dieren waardering en ruimte krijgen.

Investeren in duurzaamheid maakt Rotterdam een aantrekkelijke en fijne stad voor iedereen. Het is ook een verantwoordelijkheid die we als grote haven en industrie voelen voor de generaties na ons. Rotterdam zet zich daarom vol in om de nationale en Europese klimaatdoelstellingen te halen: 55% CO<sub>2</sub>-reductie in 2030 en klimaatneutraal in 2050.

- Klimaat is geen apart beleidsterrein, maar een opgave die raakt aan vrijwel alles wat we doen. Het komt dus terug in alle onze doorbraken. Van investeringen in netbewust bouwen en een fiets- en autoluw fonds, tot financiering voor duurzame startups.
- We investeren daarnaast in maatregelen die de effecten van klimaatverandering, zoals hittestress of overstromingen, opvangen of voorkomen. We bouwen meer en sneller huizen waardoor de stad verdicht. Ook dit vraagt om investeringen in de vergroening van de stad om onze wijken leefbaar te houden. We zorgen voor meer groen en blauw in de stad, natuurlijke oevers, extra bomen in versteende wijken en ruimte voor stadsnatuur.
- Klimaatbeleid draagt bij aan een gezondere stad en gelijke kansen. We



voeren daarom klimaatrechtvaardig beleid. Uitgangspunt in ons beleid is dat iedereen er op vooruit moet gaan. We ondersteunen huishoudens bij energiebesparing en helpen hen die moeite hebben met hoge energiekosten.

- We benutten ook onze daken. We streven ernaar alle daken groen te maken, er water op te vangen, ze vol te leggen met zonnepanelen of alle drie tegelijk.
- We werken het Klimaatplan 2030 van de klimaataanjagers uit om onze klimaatdoelen te halen. Nieuwe publieke investeringen en ruimtelijke keuzes toetsen we op hun bijdrage aan deze doelen en op het voorkomen van fossiele lock-in. In het Klimaatplan houden we oog voor de uitstoot die Rotterdam stad en haven via internationale ketens veroorzaakt (scope 3).
- De sectoren bouw, mobiliteit, haven, circulariteit en zorg krijgen een klimaat-aanjager. We zorgen voor transparante en heldere doelen per sector mét budgetten die we verwerken in een Klimaatakkoord.
- We bouwen aan een economie die binnen de grenzen van mens en planeet opereert, de gemeente gaat door met haar maatschappelijk inkoopbeleid, met eerlijke handelsketens, duurzame productie en mondiale klimaatverantwoordelijkheid. Dit betekent dat we bij voorkeur duurzame producten inkoop bij bijvoorbeeld Rotterdamse veelbelovende scale-ups.

- Over de voortgang van klimaatprojecten van de gemeente en de CO<sub>2</sub>-reductie rapporteren we transparant via het Klimaat Actieoverzicht (KAO).
- We versterken de kennisbasis van de klimaattransitie. Daarom zetten we de Klimaatacademie voort en richten we een Wetenschappelijke Klimaatadviesraad Rotterdam op die het college en de gemeenteraad gevraagd en ongevraagd kan adviseren.

## Gezondheid

Meedoen begint bij gezond zijn. En gezond zijn en blijven zit in alle facetten van het leven. Gezond eten, sporten en bewegen, cultuur beleven, prettige buitenruimte die uitnodigt om elkaar te ontmoeten. Met gerichte investeringen in wonen, buitenruimte, schone lucht, groene omgeving, werk, inkomen en het tegengaan van armoede, zorgen we voor een gezonde stad waar het prettig wonen, werken en verblijven is. Dat is de basis en daar is werk aan de winkel, want de rekening van de formele zorg staat niet in verhouding tot investeringen in preventie, gezond leven en het voorkomen van zorg.

Goede zorg, dichtbij, begrijpelijk en toegankelijk, maakt dat mensen kunnen meedoen aan de samenleving. We zetten in op preventie en vroegsignalering, want voorkomen is beter dan genezen. We investeren in mentale gezondheid en bestrijden eenzaamheid. Extra aandacht gaat naar ouderen, mensen met een beperking en mantelzorgers. Cultuur-, religie- en gender- en etniciteitssensitieve zorg is voor ons een vanzelfsprekendheid. We werken aan het terugdringen van de gezondheidsverschillen in de stad.

Om goede zorg ook in de toekomst te kunnen waarborgen is iedereen nodig. Samen maken we een gezonde stad. Dat vereist het besef dat zorg niet alleen iets is voor mensen die ervoor doorgeleerd hebben, het is een opdracht aan ons allemaal. We hebben dus zorgzame buurten nodig en de inrichting van de stad is gericht op samenzijn en gezondheid.

We komen met een ambitieuze aanpak voor personen met onbegrepen gedrag. Daarbij hoort bemoeizorg, zinvolle dagbesteding, huisvesting en handhaving.

- We stimuleren zorgzame buurten: we gaan door met Thuisplusflats en stimuleren samenwerking tussen thuiszorg, huisartsen, welzijnswerk en de sociale basis.
- We versterken de samenwerking met de NVWA ten aanzien van de handhaving van verkoop van illegale vapes en andere producten. We bekijken of de handhaving op vapes meegenomen kan worden in bredere acties tegen de opslag van drugs en lachgas.
- Omdat de zorgkosten hard stijgen, moet zorg terechtkomen bij wie het echt

nodig heeft. Daarom gaan we door met de succesvolle aanpak van zorgfraude.

- We houden bij de inrichting van de buitenruimte rekening met buitensportmogelijkheden.

## Bestuur en dienstverlening

Rotterdam is een stad van vele dorpen. Elke wijk of dorp kent dus ook zijn eigen karakter en behoeften. Hier moet het beleid van de gemeente op inspelen. De stad verdient een betrouwbare overheid die dichtbij mensen staat en werkt aan onderling vertrouwen. We zijn als gemeente zichtbaar in de wijken.

Rotterdam scoort hoog op de tevredenheid van de dienstverlening: we zetten in op een nog hogere tevredenheid over vier jaar.

- We zorgen dat de dienstverlening dáár is waar de bewoners ook zijn. We kijken kritisch naar hoe we bewoners beter kunnen helpen, ook via slimmer gebruik van gemeentelijk vastgoed zoals wijkhubs, huizen van de wijk en mobiele wijkteams.
- Mensen die iets willen bijdragen aan de stad moeten we niet overladen met regels en verplichtingen, maar ontvangen we met een rode loper. Dienstverlening is daarom tijdig, actueel en mensgericht.
- We staan naast inwoners, niet tegenover hen. Gemeentelijke dienstverlening is toegankelijk voor iedereen en zoveel als mogelijk in begrijpelijk Nederlands (B1). Rotterdammers die de taal nog niet goed spreken, verdienen dezelfde hulp als ieder ander. We maken dienstverlening waar mogelijk in het Engels beschikbaar. Gerichte, niet publieke communicatie doen we indien nodig in andere talen.
- We willen dat iedereen in Rotterdam het beste uit zichzelf kan halen, ook statushouders, kenniswerkers en alle andere internationals. Helaas zien we dat het voor nieuwkomers soms lastig is om dagelijkse zaken vorm te geven en op de hoogte te zijn van hun rechten en plichten. Denk aan huurrechten, paspoort aanvragen, aangifte doen etc. Daarom onderzoeken we in hoeverre de gemeentelijke dienstverlening en informatievoorziening voor hen voldoende toegankelijk zijn om hieraan te kunnen voldoen. Waar nodig verbeteren we de dienstverlening.
- De gemeentelijke organisatie wordt eenvoudiger en slagvaardiger. Minder overhead, minder externe inhuur, minder coördinatie, meer uitvoering en innovatieve digitalisering.
- Voor nieuwe regels hanteren we het principe van de mkb-toets. Uitgangspunt is daarbij: regel erbij is regel eraf.
- Digitalisering biedt kansen en risico's. We werken een visie en een strategie verder uit op digitalisering en specifiek het gebruik van AI binnen de ge-

meentelijke organisatie. We onderzoeken een AI-assistent die het werk van ambtenaren makkelijker en efficiënter kan maken.

- Medewerkers worden getraind in het herkennen van digitale veiligheidsrisico's en er komt meer aandacht voor cyberveiligheid.
- We streven naar digitale onafhankelijkheid en het verminderen van afhankelijkheden van leveranciers, waarbij binnen de bestaande juridische, financiële en praktische beperkingen de voorkeur uitgaat naar Europese software en hardware. Gevoelige gemeentelijke data moet binnen de EU worden opgeslagen, bij voorkeur in eigen beheer, om afhankelijkheid van Amerikaanse Big Tech te beperken.

We willen dat meer Rotterdammers het gevoel hebben dat zij mee kunnen denken over de plannen en activiteiten van de gemeente.

- Wijkraden spelen hierbij als oren en ogen van de wijk een belangrijke rol. We ondersteunen hen als echte partners in de ontwikkeling van beleid en betrekken hen tijdig bij besluitvorming. We gaan met de aanbevelingen vanuit de Gemeenteraad om de lokale democratie te versterken, aan de slag (zie Lokale Democratie in Rotterdam).
- We evalueren de wijzigingen in het wijkradenstelsel na twee jaar. Hierbij betrekken we de uitkomsten van de wijkradenconferenties.
- Bewoners hebben een stem in hun eigen wijk en in de keuzes die de ge-



meente maakt. Niet praten over Rotterdammers, maar met Rotterdammers. Hiervoor benutten we het hele instrumentarium van participatie, waaronder burgerberaden.

- We zetten vaker citizen science in, waarbij Rotterdammers samen met kennisinstellingen en de gemeente zelf informatie verzamelen over hun eigen omgeving zoals over de luchtkwaliteit. Zo vergroten we de betrokkenheid van bewoners en verbeteren we ons beleid. Ook de jongerenadviesraad Young010 betrekken we actief bij het stadsbestuur.
- De wijken en kleine kernen krijgen een wijkwethouder. Het programma kleine kernen continueren we.
- We verkleinen de afstand tussen beleid en uitvoering en geven ambtenaren de ruimte om maatwerk te leveren.
- We maken bij participatie van tevoren duidelijk wat er van bewoners verwacht wordt en waar ze hun inbreng op kunnen geven. We moedigen creatieve vormen van participatie aan en experimenteren hiermee.
- We koppelen duidelijk terug wat er met hun inbreng is gedaan en waarom dat zo is gedaan.
- Ondernemers dragen enorm bij aan de leefbaarheid van de wijken. Met de ondernemers uit de wijken wordt een wijkgerichte ondernemersvisie opgesteld over de toekomst van ondernemen in de wijk.
- We gaan toegang tot het recht actief versterken door de samenwerking tussen juridische hulporganisaties te verbeteren en informatie begrijpelijk aan te bieden om zo inwoners te ondersteunen bij het halen van hun recht.

## Geopolitiek en weerbaarheid

‘Europa begint in Rotterdam’. Onze positie als grootste haven van het continent biedt grote kansen op Europese samenwerking en het gezamenlijke streven naar Europese autonomie op wereldschaal. We zetten dan ook sterk in op onze Europese positie en versterken onze lobby in Brussel, want onze stad kan een cruciale rol spelen op weg naar Europa als continent van de kwaliteit.

Wat zich afspeelt in de wereld, merk je in de straten van Rotterdam. Dit stadsbestuur is zich hiervan bewust en dat betekent dus dat wereldproblematiek ook altijd zijn weg weet te vinden naar de Coolsingel. De raadszaal in het Stadhuis is hiervoor het ventiel. Het is de taak van het stadsbestuur om polarisatie tegen te gaan en spanningen elders in de wereld hier niet uit te vechten op straat. We faciliteren de ontmoeting en geven ruimte voor de dialoog. Tegelijkertijd is het ook van belang dat we duidelijk maken dat er grenzen zitten aan onze bevoegdheden als gemeente en als stadsbestuur.

Bij ongewenste buitenlandse inmenging op ons grondgebied handelen we direct en daadkrachtig vanuit onze verantwoordelijkheid en bevoegdheden voor openbare

orde en veiligheid en schakelen we met de relevante nationale instanties zoals de NCTV en het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De Russische invasie van Oekraïne liet ons zien dat oorlog niet zo ver weg is als we soms denken. Onze haven is een aantrekkelijk doelwit voor cyberaanvallen. Geopolitieke spanningen maken de levering van grondstoffen en producten zoals medicijnen en voedsel onzekerder. Of we als stad nu een paar dagen geen elektriciteit hebben door een cyberaanval of door een stroomstoring, we moeten ons als stad hierop voorbereiden. Dat vraagt iets van de stad, maar ook van de Rotterdammers zelf. Rotterdam heeft in het verleden als geen ander laten zien dat het wel tegen een stootje kan en dat tegenspoed ons verbindt en ervoor zorgt dat we de schouders eronder zetten.

- Om de weerbaarheid van de stad te vergroten gaan we door met pilots zoals in Crooswijk en Bloemhof die onderzoeken wat een wijk nodig heeft om zich voor te bereiden op een crisis. We organiseren daarom jaarlijks in minstens 2 wijken een crisissimulatie. We kijken daarin ook hoe bedrijven, (studenten) verenigingen en burens elkaar kunnen steunen.
- Wijknoodsteunpunten worden ingericht op locaties waar bewoners van nature naartoe trekken. Waar zo'n locatie er vanuit het wijknetwerk al is, wordt



daarbij aangesloten in plaats van iets nieuws op te tuigen. We stimuleren iedere Rotterdammer een noodpakket in huis te halen.

- Een weerbare stad betekent ook dat we de Rotterdammers die zich inzetten of hebben ingezet voor onze vrijheid en veiligheid waarderen en beschermen. We beschermen onze hulpverleners. We geven onze veteranen een plek in onze stad en werken samen met hen om onze jongeren het besef mee te geven dat vrijheid niet vanzelfsprekend is.
- Als Rotterdam zetten we sterk in op samenwerking met de verschillende bestuurslagen. Met een permanente vertegenwoordiging in Brussel werken we aan het versterken van die samenwerking en het aantrekken van extra middelen voor de stad.
- In de haven kijken we samen met het Havenbedrijf, de Veiligheidsregio, Defensie en bedrijven welke maatregelen er nodig zijn om ons weerbaarder te maken tegen dreigingen en crises. We lobbyen bij het Rijk voor extra investeringen in onze kritieke infrastructuur met dekking vanuit de NAVO-norm.
- Als samenleving hebben we onderlinge ontmoeting nodig om sterk en weerbaar te blijven. Laagdrempelig, dichtbij en met regelmaat. We ondersteunen dus bestaande lokale netwerken die deze ontmoeting faciliteren en bestrijden op deze manier de negatieve effecten van internationale spanningen in onze wijken, buurten en dorpen.



# Financiën

# Financiën

Deze coalitie start met een forse financiële uitdaging, met name vanwege tekorten in de jeugdzorg in de komende jaren en onvoldoende Rijksmiddelen voor onze gemeentelijke taken. Wij willen niet alleen achterstanden wegwerken, maar juist ook extra investeren in de grote ambities voor onze stad, gevat in de drie doorbraken van dit akkoord. Hiernaast zijn er middelen nodig om beleid dat eerder uit incidenteel geld, zoals de erfpachtbaten, is bekostigd, structureel door te zetten, om zo de basis van de Rotterdamse samenleving blijvend en structureel te versterken. Dit alles maakt dat we als stad voor grote keuzes staan. Keuzes die effect zullen hebben op Rotterdammers, onze ondernemers en bezoekers van Rotterdam. Wij doen dit in de overtuiging dat we met dit akkoord doorbraken bereiken voor de toekomst van Rotterdam.

Daarbij kijken we eerst naar onszelf. We zullen als gemeente efficiënter en effectiever om moeten gaan met de middelen die we hebben. Een knelpunt rond het ICT-systeem Oracle Fusion lossen we daarom intern op. Ook maken we de ambtelijke organisatie de komende jaren efficiënter, en als beleid onvoldoende bijdraagt aan het bereiken van onze doelen stoppen we daarmee. Met de middelen die we daarmee vrijmaken versterken we de organisatie op de plekken die dat het hardst nodig hebben: woningbouw, veiligheid, economie en mobiliteit.

De kosten voor afval nemen de komende jaren flink toe. We ontkomen er niet aan om deze kosten door te berekenen. Voor Rotterdammers die dat niet kunnen betalen, blijft de kwijtscheldingsregeling in stand. Daarnaast breiden we betaald parkeren uit naar de hele stad en verhogen we de tarieven, omdat we met deze inkomsten kunnen investeren in een groenere en veiligere stad met voldoende woningen. Van onze bezoekers die in Rotterdam komen overnachten vragen we ook een extra bijdrage. Andere belastingen, zoals de OZB, verhogen we, behalve voor indexatie, niet.

In de financiële bijlage laten we zien hoe we de invulling van het coalitieakkoord financieel vormgeven. We realiseren ons ook dat de wereld continu verandert en wij zullen moeten bijsturen. Daarbij gebruiken we de doorbraken als inhoudelijk kompas en hanteren we de volgende financiële kaders:

- Wij zorgen dat de structurele lasten gedekt zijn door structurele baten.
- Wij streven naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,0 in alle jaren.

- Bij structureel beleid zorgen wij voor structurele dekking in de begroting, ook na deze collegeperiode.
- Wij sturen op een gemiddelde lokale lastendruk (binnen G4 verband).
- Middelen worden doelmatig en efficiënt ingezet. Wij zijn hierbij kritisch op onze rol: wij vullen niet zonder meer de gaten die andere overheden laten vallen en compenseren alleen na expliciete besluitvorming hierover.
- Tegenvallers worden zo veel mogelijk binnen de eigen portefeuille opgelost. Meevallers vallen in principe altijd vrij in de algemene middelen.

## Investerings

Om de doorbraken mogelijk te maken zullen we de ruimte om te investeren ten volle moeten benutten de komende jaren. Met de uitvoeringsagenda van de omgevingsvisie is een goede basis gelegd door het vorige college. Wij omarmen de inhoud hiervan en versnellen deze vanwege onze hogere woningbouwambitie. Hiermee investeren we in goede groei van de stad zoals omschreven in doorbraak 1. Ook de andere doorbraken vragen om grote investeringen in de stad, wat het noodzakelijk maakt om keuzes te maken in de manier waarop wij met onze investeringsmiddelen omgaan.

Voor nieuwe investeringen hebben we de jaarlijkse investeringsruimte vanuit de groei van de stad, de bijzondere erfpachtbaten en de Enecomiddelen. De erfpachtbaten zetten wij in om de woningbouw zelf mogelijk te maken door middel van een doorbouwfonds. De jaarlijkse investeringsruimte gebruiken we voor het overgrote deel voor alles rondom deze woningbouw: mobiliteit, groen, sociale voorzieningen, campusontwikkeling en het organiseren van randvoorwaarden, zoals het verzachten van netcongestie. Hiermee voeren we de uitvoeringsagenda Omgevingsvisie volgens planning uit. De Enecomiddelen worden ingezet om de uitvoering van de omgevingsvisie te versnellen en voor het mogelijk maken van onze andere ambities, zoals het vergroenen en versterken van onze economie.

Deze inzet van de Enecomiddelen vinden wij gerechtvaardigd: we investeren het in de toekomst van Rotterdam en dat verdient zich maatschappelijk in veelvoud terug. Tegelijkertijd erkennen we ook dat we hiermee het huidig kader voor de Enecomiddelen loslaten: de middelen zullen voor een groot deel niet financieel revolveren voor ons als gemeente. We zullen daarom aan de raad voorstellen het investeringsbeleid hierop aan te passen. Daarnaast zal een deel van de investeringen die we betalen uit Enecomiddelen uiteindelijk vervangen of gerenoveerd moeten worden. In de jaarlijkse berekening van de benodigde middelen voor vervangingsinvesteringen houden wij hier rekening mee.

		Investeringsbedrag (in miljoenen)
<b>Doorbraak 1</b>		
1	Uitvoering Omgevingsvisie	544
2	Gebiedsontwikkelingsfonds	54
3	Doorbouwfonds	111
4	NPRZ Wonen	50
5	Fiets- en Autoluwfonds	45
6	Verkeersaso Aanpak 2.0	4
<b>Doorbraak 2</b>		
7	Economie en Haven	93
8	Startups en scale-ups	50
9	Klimaat en circulair	40
<b>Doorbraak 3</b>		
10	Sociale accommodaties	10
11	Veiligheid buitenruimte	10

### 1. Uitvoering Omgevingsvisie

Met deze middelen voeren wij de uitvoeringsagenda Omgevingsvisie versneld uit. Hierdoor kunnen we investeren in mobiliteit, groen, luchtkwaliteit, sociale voorzieningen, bedrijfsruimten en campussen rondom onze gebiedsontwikkelingen en kunnen we investeringen doen die randvoorwaardelijk zijn voor woningbouw, zoals het tegengaan van netcongestie. In totaal maken we hier de komende periode 544 miljoen euro voor beschikbaar.

### 2. Gebiedsontwikkelingsfonds

Om kleinschalige vergroening en infrastructuur rond bouwprojecten mogelijk te maken is het gebiedsontwikkelingsfonds opgericht. We zetten deze manier van werken door en reserveren hier jaarlijks 13,5 miljoen euro voor.

### 3. Doorbouwfonds

Voor het mogelijk maken van de versnelling van de woningbouw zelf, in het bijzonder de betaalbare woningen, wordt het huidig doorbouwfonds voortgezet en gevuld met 111 miljoen euro. Hiervan is voorzien dat 91 miljoen euro wordt gedekt door de gemeente uit de erfpachtbaten, waaronder die uit het erfpachtproject. 20 miljoen euro wordt bekostigd door het Rijk via de realisatiestimulans.

#### **4. NPRZ Wonen**

Om de NPRZ-aanpak op wonen mogelijk te blijven maken is een extra bijdrage van 50 miljoen euro noodzakelijk in deze reserve.

#### **5. Fiets- en Autoluwfonds**

Voor het aanpakken van fiets- en verkeersknelpunten, het realiseren van een autoluwer centrum en het oplossen van knelpunten elders in de stad stellen wij een fonds in van 45 miljoen euro. Hiervan doen wij structurele investeringen die significant bijdragen aan het realiseren van onze ambities hierin.

#### **6. Verkeersaso Aanpak 2.0**

Om de Verkeersaso Aanpak 2.0 de komende jaren uit te kunnen voeren, reserveren we de 4 miljoen euro die nodig is om dit programma uit te voeren. Deze investering wordt ondersteund met jaarlijkse middelen in de begroting.

#### **7. Economie en Haven**

Voor het versterken van het vestigingsklimaat in de stad en in de haven richten wij een fonds op van 93 miljoen euro. Hiervan doen wij investeringen in verschillende sleutelprojecten in Health Tech (15 mln), de circulaire maakindustrie (15 mln) en de haven (30 mln). Daarnaast investeren we in het mogelijk maken van nachtcultuur (7,5 mln), het versterken van winkelgebieden (7,5 mln) en het beter benutten en uitbreiden van bedrijfsruimten (18 mln).

#### **8. Startups en Scale-ups**

We investeren 50 miljoen euro in een aantal investeringsfondsen om de ontwikkeling van startups en scale-ups te versterken. Hiermee versterken we de lange termijn concurrentiekracht van Rotterdam en stimuleren we ook andere partijen om te investeren.

#### **9. Klimaat en circulair**

We zetten de aanpak op het gebied van klimaat en circulair door. We focussen op de onderdelen van de aanpak die het meest bijdragen aan de doelstellingen uit de doorbraken. We stellen hiervoor 40 miljoen euro beschikbaar.

#### **10. Sociale Accommodaties**

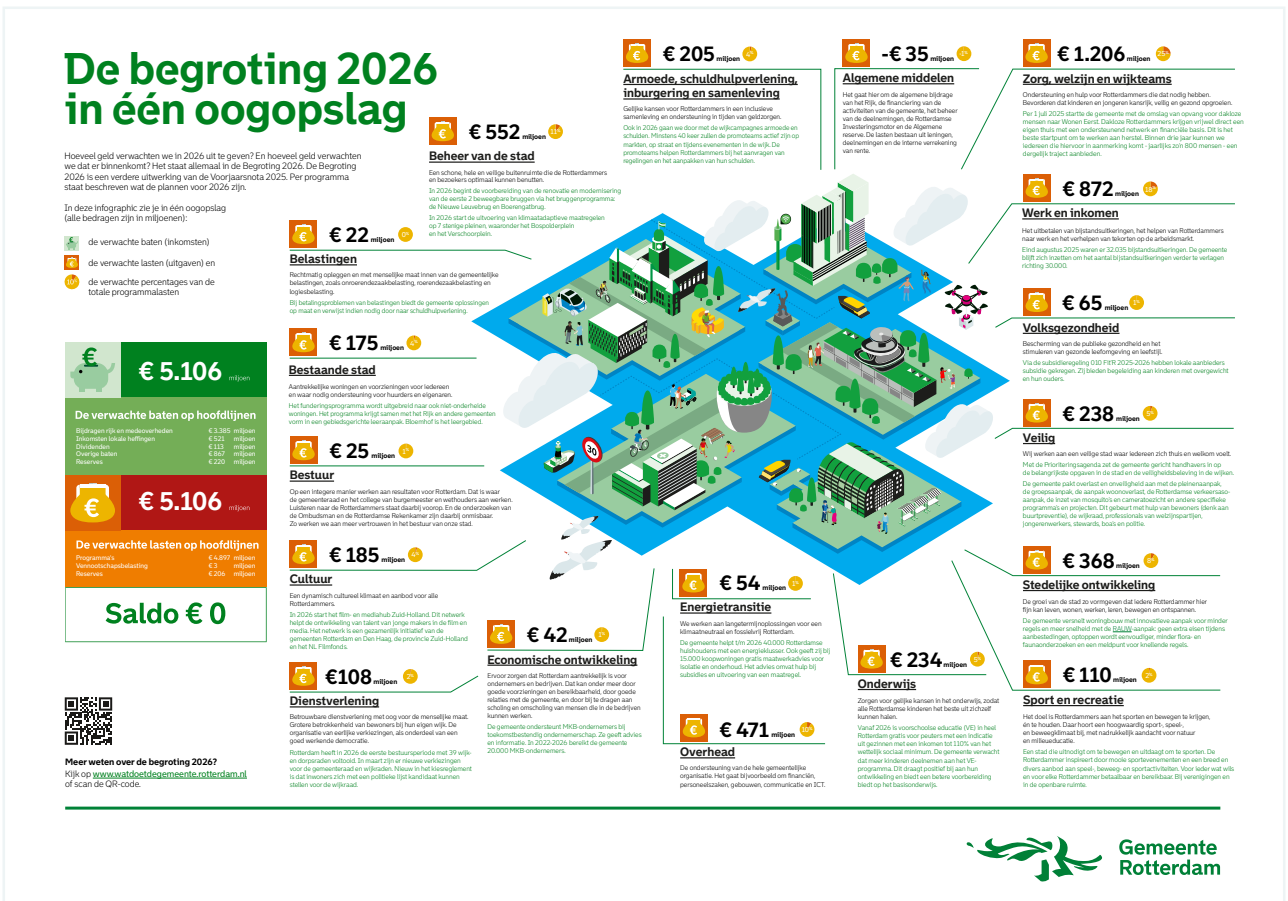
We gaan het gebruik van maatschappelijk vastgoed analyseren en herijken, zodat we ons vastgoed relevanter en buurtgericht kunnen benutten. Om investeringen die hiervoor noodzakelijk zijn mogelijk te maken, richten we een fonds van 10 miljoen voor sociale accommodaties op.

#### **11. Veiligheid Buitenruimte**

Om de veiligheidsbeleving van de buitenruimte te verbeteren stellen we 10 miljoen euro beschikbaar. Voor de invulling hiervan kijken we als voorbeeld naar de aanpak in IJsselmonde en het onderzoek 'Ruimte voor meiden op Zuid'.

# Financiële bijstellingen<sup>1</sup>

Elk jaar geeft de gemeente Rotterdam circa 5 miljard euro uit. Geld dat wordt ingezet om doelstellingen op allerlei vlakken dichterbij te brengen, zoals cultuur, veiligheid, woningbouw en zorg. De basis voor dit akkoord is de begroting 2026, zoals hieronder schematisch weergegeven:



Om dit coalitieakkoord te kunnen realiseren, zullen wij deze begroting bijstellen. Deels uit noodzaak en om reeds ingezet beleid structureel te verankeren in de begroting, maar bovenal om onze ambities op de drie doorbroken te realiseren. Deze bijstellingen vloeien voort uit het coalitieakkoord en lichten we hierna verder toe.

<sup>1</sup> Een negatief bedrag betekent een intensivering. Een positief bedrag betekent een bezuiniging of extra baten.

<b>Doorbraak 1</b>		2026	2027	2028	2029	2030
<b>Wonen en openbare ruimte</b>						
1	Een huis voor iedereen	-1,0	-9,5	-15,5	-21,5	-28,5
2	Beheer en onderhoud openbare ruimte		2,0	2,0	2,0	2,0
<b>Mobiliteit</b>						
3	Verkeersaso Aanpak 2.0	-0,3	-2,8	-3,4	-1,9	-0,9
4	Een huis in een bereikbare stad	-0,6	-4,1	-5,1	-5,1	-7,6
5	Wijziging parkeerbeleid	-0,3	43,9	56,1	68,1	68,8
<b>Dakloosheid en opvang</b>						
6	Aanpak dakloosheid, opvang en overlastgevers op straat	-2,2	-15,0	-16,3	-13,5	-14,8

### **1. Een huis voor iedereen**

We investeren in een oplopende reeks tot 28,5 miljoen euro in 2030 voor de ambitie om deze collegeperiode 15.000 huizen te bouwen. Hiermee wordt structureel in de gemeentelijke organisatie geïnvesteerd, zodat er vanaf 2030 jaarlijks 4.500 huizen gebouwd kunnen worden in Rotterdam. Een deel van deze middelen is specifiek bedoeld voor investeringen in NPRZ-gebied.

### **2. Beheer en onderhoud openbare ruimte**

We voeren een taakstellende bezuiniging door van 2 miljoen euro op beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Daarbij ligt de nadruk op heel, niet op schoon.

### **3. Verkeersaso aanpak 2.0**

We blijven de komende jaren investeren in de verkeers-aso aanpak en maken daar oplopend tot 3,4 miljoen euro in 2028 voor beschikbaar. Omdat we voornemens zijn om incidentele oplossingen structureel in te bedden in de mobiliteitsaanpak, wordt het budget voor deze incidentele aanpak richting 2030 afgebouwd. Voor deze aanpak zijn naast deze middelen ook 4 miljoen euro aan investeringen opgenomen.

### **4. Een huis in een bereikbare stad**

Om de doelstellingen in dit akkoord op het gebied van mobiliteit, en verzoeken vanuit de wijken op het gebied van wijkmobiliteit, waar te kunnen maken, wordt er in een oplopende reeks 7,6 miljoen euro geïnvesteerd in de afdeling mobiliteit.

### **5. Wijziging parkeerbeleid**

Met uitzondering van Hoek van Holland, Rozenburg, Pernis en Heijplaat, wordt in de komende jaren in de gehele stad betaald parkeren ingevoerd. Om sportvereni-

gingen en winkelcentra te ontlasten zullen ook hier Stop & Sport en Stop & Shop tarieven gaan gelden. Ook wordt er een tariefsverhoging van het betaald parkeren doorgevoerd. Hiernaast wordt op de huidige vier dagen waarop geen betaald parkeren geldt, het zondagstarief ingevoerd. Ook worden de huidige feestdagen met zondagsregeling en de pilot feestdagen voortaan beschouwd als een reguliere dag. Deze wijzigingen in het parkeerbeleid brengen in een oplopende reeks in 2030, 68,8 miljoen euro per jaar op.

## 6. Aanpak dakloosheid, opvang en overlastgevers op straat

De aanpak dakloosheid heeft de bijzondere aandacht van de gehele gemeenteraad. De motie 'geen woorden maar daken' geeft prioritering mee aan de inzet van deze middelen. Ook wordt de aanpak overlastgevers op straat voortgezet en worden de verschillende vormen van opvang voor o.a. EU-arbeidsmigranten hiermee gecontinueerd.

<b>Doorbraak 2</b>	2026	2027	2028	2029	2030
<b>Sterkste en groenste economie</b>					
1 Intensivering economie		-2,5	-5,0	-5,0	-5,0
2 Citylab010 stopzetten		1,0	1,2	1,2	1,2
<b>Stadseconomie en (nacht)cultuur</b>					
3 Inzet nachtcultuur	-0,5	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3
4 Evenementenbeleid		0,7	0,7	0,8	0,8
<b>Werk en onderwijs</b>					
5 Voortzetten beleid participatiewet		-9,3	-8,2	-8,1	-8,1
6 Werkstation op Noord			-3,2	-1,1	
7 Dienstverlening werkzoekenden		0,4	0,5	0,8	1,0

### 1. Intensivering economie

Om de doelstellingen in dit akkoord rondom verduurzaming en vernieuwing van de economie van stad en haven waar te kunnen maken, wordt er in een oplopende reeks 5 miljoen euro per jaar geïnvesteerd in de afdeling economie.

### 2. Citylab010 stopzetten

We stoppen per 2027 met Citylab010. Dit bespaart 1,2 miljoen euro per jaar.

### 3. Inzet nachtcultuur

We zetten het programma N8W8, de pleinstewards en de stadsgarderobe Safe'R structureel door en gaan in samenwerking met innovatieve bedrijven een drone- en lasershow organiseren tijdens oud & nieuw. Voor deze intensivering in de

nachtcultuur komt dit jaar 500.000 euro, en vanaf 2027 2,3 miljoen euro per jaar beschikbaar.

#### 4. Evenementenbeleid

Op het evenementenbeleid wordt in een olopende reeks 750.000 euro per jaar bezuinigd.

#### 5. Voortzetten beleid participatiewet

Met deze intensivering wordt het bestaande beleid in de uitvoering van de participatiewet die niet meerjarig begroot was structureel gemaakt. Deze intensivering omvat het Werkstation op Zuid, het Rotterdams Arbeidsmarkt Perspectieffonds en de specifieke aanpak op statushouders en maatschappelijke veiligheid. Hiervoor komt 9,3 miljoen euro in 2027 beschikbaar, aflopend tot 8,1 miljoen euro in 2030.

#### 6. Werkstation op Noord

Er komt in 2028 en 2029 incidenteel 3,2 en 1,1 miljoen euro beschikbaar om een werkstation op Noord te realiseren.

#### 7. Dienstverlening werkzoekenden

Op de reguliere dienstverlening werkzoekenden wordt een taakstellende besparing van oplopend tot 1 miljoen euro in 2030 doorgevoerd.

<b>Doorbraak 3</b>		2026	2027	2028	2029	2030
<b>Zorg en sociale basis</b>						
1	Ieder kind de zorg die het nodig heeft	-16,9	-92,3	-65,0	-81,0	-95,0
2	Voortzetten beleid Samenleven, Inburgering, Taal en Digitale Inclusie	-1,1	-8,3	-8,3	-8,1	-8,1
3	Ieder kind kan zich ontwikkelen		-1,3	-2,5	-3,8	-5,0
4	Stopzetten programma Fit'R		1,9	1,9	1,9	1,9
5	Taakstelling preventie en welzijn		1,5	1,5	3,5	3,5
<b>Onderwijs</b>						
6	Ieder kind gaat naar school		-2,8	-5,2	-5,6	-6,0
7	Voortzetten beleid onderwijs en uitbreiden pilot kinderopvang		-4,1	-6,1	-8,3	-8,6
8	Aanpak lerarentekort stoppen		5,0	10,0	10,0	10,0
<b>Armoedebestrijding</b>						
9	Ieder kind groeit op met zekerheid thuis		-2,7	-10,3	-13,2	-13,2

<b>Doorbraak 3</b>		2026	2027	2028	2029	2030
10	Verschuiving gratis OV AOW naar AOW tegoed		3,3	3,3	3,3	3,3
<b>Veiligheid</b>						
11	Voortzetten beleid veiligheid, weerbaarheid en ondermijning		-2,4	-2,4	-2,4	-2,4
12	Op orde brengen capaciteit toezicht en handhaving	-3,1	-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
13	Versterken handhaving met 80 boa's	-1,7	-4,4	-8,3	-10,8	-10,2
14	Ieder kind is veilig thuis, op straat en online	-5,4	-5,4	-5,4	-5,4	-5,4
15	Taakstelling veiligheid		0,7	0,7	0,7	0,7

### **1. Ieder kind de zorg die het nodig heeft**

De komende jaren nemen de kosten voor de jeugdzorg verder toe. Ook is er voor 2026 en 2027 geen zicht op extra Rijksmiddelen. Met een Jeugdoffensief gaan we voorkomen dat kinderen onnodig in de jeugdzorg terechtkomen en hebben we veel meer aandacht voor wat gezinnen nodig hebben.

### **2. Voortzetten beleid Samenleven, Inburgering, Taal en Digitale Inclusie**

Met deze intensivering wordt het bestaand beleid op samenleven (waaronder een transkliniek), inburgering, taaltrajecten voor volwassenen en het programma Digitale Inclusie grotendeels voortgezet en structureel in de begroting opgenomen.

### **3. Ieder kind kan zich ontwikkelen**

We investeren structureel in de sociale basis, en zoeken samenwerking met Rotterdamse fondsen en het Rijk (bijvoorbeeld via het gemeenschapsfonds) om zoveel mogelijk impact te maken.

### **4. Stopzetten programma Fit'R**

We stoppen met het programma Fit'R. Dit bespaart 1,9 miljoen per jaar.

### **5. Taakstelling preventie en welzijn**

We leggen een taakstellende bezuiniging op aan het welzijnsbudget van 2 miljoen per jaar vanaf de nieuwe aanbesteding in 2029. Ook bezuinigen we 1,5 miljoen per jaar op het subsidiekader jeugdpreventie, omdat we met de structurele inzet op de sociale basis een andere invulling geven aan preventie.

## **6. Ieder kind gaat naar school**

We investeren tot zes miljoen euro in 2030 in de 'schil om de school' en breiden de schoolzorgteams en vroeg- en voorschoolse educatie uit.

## **7. Voortzetten beleid onderwijs en uitbreiden pilot kinderopvang**

Om de NPRZ-aanpak, waaronder uitbreiding van de pilot gratis kinderopvang, voort te zetten intensiveren we de komende jaren oplopend tot 5,9 miljoen per jaar. Ook zetten we het beleid op de kinderopvang plus voor kwetsbare kinderen voort en stellen we de tarieven van het (voor)schoolmaatschappelijk werk bij.

## **8. Aanpak lerarentekort stoppen**

We stoppen met de aanpak lerarentekort vanuit de gemeente en zetten deze middelen in om de intensiveringen in het onderwijs mogelijk te maken. Hiermee zetten we de middelen in daar waar die het meest effectief zijn. Voor de medewerkers van Rotterdam Inclusief die werkzaam zijn op de scholen zoeken we een passende oplossing.

## **9. Ieder kind groeit op met zekerheid thuis**

We maken het armoede en schuldenbeleid structureel, waarbij we een deel van de incidentele verhoging van 2025 niet doorzetten. Hiermee bieden we een meer zekere thuissituatie. Het gaat hierbij onder meer om het AOW- en Jeugdtegoed, de ouderenkorting voor de Rotterdampas, de subsidieregeling voor armoede en schulden en de voorschoolse educatie voor kinderen in armoede.

## **10. Verschuiving gratis OV AOW naar AOW-tegoed**

We stoppen met het gratis OV voor AOW'ers. Een deel van deze besparing zetten we in om ter compensatie het AOW-tegoed op te hogen. Per saldo maken we hierdoor oplopend tot 3,3 miljoen per jaar vrij en voorkomen we een verdere kostenstijging van ten minste 2,6 miljoen euro per jaar.

## **11. Voortzetten beleid veiligheid, weerbaarheid en ondermijning**

Het staand beleid rond Jongerenwerk op Zuid, NPRZ-pijler Veilig, weerbaarheid en het oprollen van hennepkwekerijen zetten we voort en maken we structureel.

## **12. Op orde brengen capaciteit toezicht en handhaving**

Voor het op orde brengen van de handhavingscapaciteit op het water en het cameratoezicht en de veiligheid van de Maastunnel maken we 3,5 miljoen per jaar vrij.

## **13. Versterken handhaving met 80 boa's**

Om de veiligheid in de stad te vergroten breiden we het aantal boa's uit met 80. Deze boa's gaan wijkgericht en met bijzondere aandacht voor jeugd aan de slag. Daarbij hoort ook veiligheid op scholen (waaronder wapenaanpak) en de aanpak van seksuele straatintimidatie.

#### 14. Ieder kind is veilig thuis, op straat en online

We versterken de aanpak op een veilige thuisomgeving door extra te investeren in Veilig Thuis plekken en in het kinder-, tiener- en jongerenwerk.

#### 15. Taakstelling veiligheid

Om de inzet op veiligheidsgebied de komende jaren effectiever in te zetten wordt 450.000 euro van het handgeld van de stadsmariniers afgeroomd. Ook wordt de anti-drugscampagne stopgezet.

Overig	2026	2027	2028	2029	2030
1 Overige knelpunten en meevallers	111,5	33,7	34,5	18,5	13,4
2 Dienstverlening, ICT en Wijken	-1,8	-4,2	-4,4	-4,5	-4,5
3 Stijgende kosten afval	-1,9	-5,5	-18,7	-23,4	-33,5
4 Afvalstoffenheffing kostendekkend maken		9,2	21,6	26,6	35,9
5 Logiesbelasting verhogen		3,8	3,8	3,8	3,8
6 Taakstellende opgave ambtelijke organisatie		10,0	25,0	45,0	60,0

##### 1. Overige knelpunten en meevallers

Dit betreft de overige onvermijdelijke knelpunten en meevallers in de begroting, zoals mutaties gemeentefonds, rente, het dekken van de vervangingsinvesteringen en de extra dividenden uit het Havenbedrijf, die zijn aangeleverd om te betrekken in de coalitieonderhandelingen.

##### 2. Dienstverlening, ICT en Wijken

De komende jaren wordt het klantcontactcentrum verder geoptimaliseerd, dit vergt de komende jaren uitgaven oplopend tot 2,8 miljoen per jaar. Daarnaast wordt er 0,9 mln per jaar in de ondersteuning van de wijkraden geïntensiveerd. Tenslotte worden enkele intensiveringen gedaan op de primaire systemen van Maatschappelijke Ontwikkeling om verstoringen in de toekomst te voorkomen.

##### 3. Stijgende kosten afval

De kosten voor de afvalverwerking nemen de komende jaren flink toe als gevolg van een hogere afvalstoffenbelasting vanuit het Rijk en de nationale CO<sub>2</sub>-heffing op afvalverbranding. Ook blijven de kosten voor het inzamelen van lachgascilinders hoog. Deze kosten lopen indicatief op tot 33,5 miljoen per jaar.

#### 4. Afvalstoffenheffing kostendekkend maken

De afvalstoffenheffing maken wij kostendekkend vanaf 2027. Daarvoor rekenen wij de stijgende kosten door en verhogen we de dekkingsgraad van 94 naar 98%. Dit betekent dat de afvalstoffenheffing stijgt.

#### 5. Logiesbelasting verhogen

Rotterdam is een aantrekkelijke bestemming voor bezoekers. We kiezen er daarom voor om een extra bijdrage van €1,50 per overnachting te vragen aan onze bezoekers om de stad aantrekkelijk te houden.

#### 6. Taakstellende opgave ambtelijke organisatie

De financiële uitdagingen maken het noodzakelijk om ook te kijken naar hoe de gemeente efficiënter en effectiever kan opereren. We leggen daarom een taakstelling op aan de organisatie. Deze wordt ingevuld door het efficiënter uitvoeren van het werk en het stopzetten van werkzaamheden die onvoldoende bijdragen aan de maatschappelijke doelen.



# Lokale democratie in Rotterdam

## Samenwerking binnen de gemeenteraad, samenwerking met de wijkraden en samenwerking met de stad.

### Samenwerking binnen de gemeenteraad

Rotterdam verdient een stadsbestuur dat verbindt, integer handelt en open is over diens keuzes. In een stad zo divers als Rotterdam, politiek en maatschappelijk, zijn wij er voor álle Rotterdammers. Dat vraagt om een raad die niet alleen intern samenwerkt, maar ook laat zien hoe die samenwerking eruitziet.

We werken daarom in een positieve sfeer en open cultuur samen met college, coalitie en oppositie. Het college bestuurt actief op de lange termijn - met een horizon langer dan een bestuursperiode. Daarom is de standaard in de Rotterdamse raad om brede samenwerkingen en meerderheden op te zoeken. We gaan voorbij aan de coalitie-oppositie scheidslijnen als het om de stad gaat. Werkafspraken over hoe de raad functioneert leggen we vast in een raadsbreed startberaad, zodat we elkaar verantwoordelijk kunnen houden voor wat we samen hebben afgesproken (zie bijlage).

### Samenwerking met de wijk- en dorpsraden

*NB: In onderstaand stuk bedoelen we met 'wijkraden' consequent wijk én dorpsraden.*

Rotterdam heeft 39 wijken, elk met een eigen karakter en eigen bewoners die het beste weten wat er speelt. De wijkraden zijn de oren en ogen van de wijk: zij vervullen een centrale rol in het controleren van participatie en kunnen onafhankelijke adviezen richting de gemeenteraad geven. We willen dat ze dat ook écht kunnen waarmaken. Daarom investeren we in een **nauwere samenwerking tussen gemeenteraad en wijkraden, een beter participatiemodel en meer zeggenschap voor wijkraden.**

## Nauwere samenwerking tussen gemeenteraad en wijkraden

We maken het makkelijker voor wijkraden om gehoord te worden door de mensen die de besluiten nemen.

- **Wijkraadscommissievergaderingen en toezeggingenregistratie:** Jaarlijks organiseren we één of meerdere gezamenlijke vergaderingen van wijkraadsleden en wethouders (uiteraard zijn gemeenteraadsleden ook welkom). We bespreken de voortgang van wijkplannen, en wijkraden kunnen hierin zaken agenderen waar ze écht over in gesprek willen met het stadsbestuur. Toezeggingen worden hierbij ook geregistreerd.
- **Informatievoorziening naar wijkraden:** Wijkraadscoördinatoren (uiteraard met ambtelijke ondersteuning) houden wijkraden op een toegankelijke, proactieve en tijdige manier op de hoogte van wat er speelt in de gemeenteraad, middels e-mails in toegankelijke en duidelijke taal voor en na de gemeenteraadsvergaderingen.
- **Wijkraadsadoptie:** De wijkraden worden verdeeld over de verschillende gemeenteraadsfracties (inclusief hun burgerraadsleden) zodat wijk- en/of dorpsraden middels deze ‘adoptie’ een vast aanspreekpunt hebben in de gemeenteraad. Daarbij horen duidelijke verwachtingen en verplichtingen.
- **Wijkwethouders:** We zetten het huidige systeem van wijkwethouders door. Ook voor hen gelden heldere afspraken over hun betrokkenheid bij de wijkraden die zij vertegenwoordigen.

## Een beter participatie model voor wijkraden

Goede inspraak begint vroeg. Als wijkraden pas aan tafel komen als het besluit al vaststaat, is er geen echte inspraak, maar schijnparticipatie. Dat willen we doorbreken. Door helder te zijn over de ruimte die er is, wijkraden vroeg te betrekken en participatie goed te organiseren.

- **Transparantie over besluitvormingsruimte:** Bij elke uitvraag aan een wijkraad is het helder wat de vraag is en hoeveel ruimte er is voor invloed. Die ruimte is soms beperkt, omdat sommige besluiten de wijk overstijgen. Daar durven we dan ook gewoon duidelijk in te zijn. In een wijkraad uitvraag wordt daarom heel expliciet gemaakt wat de advies- en besluitvormingsruimte van de wijkraad is. De gemeente (inclusief raad en college) nemen verantwoordelijkheid de ruimte voor wijkraadsadviezen te bewaken: er móet iets te zeggen en te kiezen zijn.
- **Vroeg betrekken:** Wijkraden worden betrokken op het moment dat er nog iets te beïnvloeden valt, niet als sluitstuk van een al voltooide afweging.
- **Inzicht in de volledige wijkbegroting, inclusief handgeld:** Inzicht in de wijkbegroting (handgeld): Wijkraden krijgen inzicht in de besteding van het handgeld voor hun wijk. Dit biedt transparantie, waardoor zij betere advies-

afwegingen kunnen maken.

- **Aanvullende participatie wordt altijd gemeld:** De wijkraad vervult een centrale rol in participatie binnen de wijk. De wijkraad is niet degene die participatie trajecten moet organiseren, maar sturend, adviserend en controlerend in hoe deze wordt vormgegeven. Als er aanvullende directe bewonersparticipatie wordt georganiseerd vanuit de gemeente (wat in sommige gevallen nodig is op een specifiek traject), wordt de wijkraad altijd tijdig geïnformeerd.

Het wijkradenstelsel is relatief nieuw. We geven het systeem de ruimte om te groeien en sturen bij waar nodig, zonder alles tegelijk overhoop te gooien.

- **2-jaarlijkse systeem evaluatie:** Na twee jaar evalueren we het wijkradensysteem raadsbreed, op initiatief van de werkgroep wijkraden. Deze evaluatie gebeurt aan de hand van een heldere, gezamenlijk vastgestelde succesdefinitie. Bij deze evaluatie wordt extra aandacht besteed aan de toegankelijkheid van participatie en participatiekansen voor Rotterdammers in brede zin, en in welke mate de wijkraad daarbij helpt.

### Meer zeggenschap voor wijkraden

Om bewoners echt te laten meepraten over hun stad, is het belangrijk dat wijkraden binnen bepaalde kaders zeggenschap hebben

- **Zwaarwegend advies:** Binnen de gedefinieerde ruimte telt het oordeel van de wijkraad zwaar. Dat advies is zwaarwegend. Wil het stadsbestuur ervan afwijken, dan moet dat expliciet en goed onderbouwd worden. Op deze manier geven we vorm aan echte inspraak en nemen we wijkraadsbesluiten serieus.
- **Beslissingsbevoegdheid binnen kaders:** Beslissingsbevoegdheid binnen kaders: tijdens de tweejaarlijkse evaluatie zal binnen duidelijk gestelde kaders worden onderzocht of het wenselijk is dat wijkraden meer beslissingsbevoegdheden kunnen krijgen dan nu en zo ja, welke. Het gaat hierbij in de praktijk om lokale zaken waar de wijkraad binnen bestaand budget (handgeld) kan beslissen. Er wordt in deze twee jaar wel vooruitlopend op deze evaluatie onderzoek gedaan naar de kaders en de beslissingsbevoegdheden die mogelijk ingesteld zouden kunnen worden, zodat dit makkelijk geïmplementeerd kan worden indien wenselijk.
- **Standpunt van de wijkraad:** In elk advies of voorstel van een wethouder komt een apart kopje 'Standpunt van de wijkraad'. Zo is het wijkraadsadvies altijd zichtbaar in de besluitvorming en kan er actief op worden gestuurd dat wijkraden voldoende ruimte krijgen.

## Samenwerking met de stad

Een sterke lokale democratie bouw je niet alleen in de raadszaal. Dat doe je samen met Rotterdammers, dag in dag uit. We willen dat meer Rotterdammers gaan stemmen, want opkomst is een graadmeter voor vertrouwen in het stadsbestuur. Dat vertrouwen verdien je door zichtbaar te zijn, mensen serieus te nemen en de drempel naar de politiek zo laag mogelijk te maken. Als stadsbestuur zetten we daarom in op een **toegankelijk en zichtbaar stadsbestuur, sterke burgerparticipatie en effectieve inzet van digitale platformen en media.**

### Toegankelijk en zichtbaar stadsbestuur

Rotterdammers moeten ons kunnen vinden, niet alleen op het stadhuis.

- **In gesprek op straat:** Raadsleden (incl. Burgerraadsleden en afgevaardigden van de fracties) zijn eens per kwartaal op straat te vinden, door aan te sluiten bij wijkinitiatieven. Fracties kunnen uiteraard ook zelf dit initiatief nemen.
- **Apolitieke communicatie vanuit het stadhuis:** Vanuit het stadhuis komt betere, apolitieke communicatie over wat de gemeenteraad doet en bespreekt. Alle partijen krijgen proportioneel ruimte om hun standpunten toe te lichten. De neutraliteit wordt bewaakt. De communicatie is begrijpelijk en bereikt zowel digitale als niet-digitale Rotterdammers. Dit wordt geëvalueerd door de gemeenteraad.

### Sterke burgerparticipatie

Naast de wijkraden zijn er meer manieren om Rotterdammers te betrekken. Die zetten we in als het past bij het doel en niet als middel op zich. Wijkraden worden altijd geïnformeerd als er aanvullende participatie wordt georganiseerd.

- **Duidelijke participatiestrategie:** Er is een breed scala aan participatie-instrumenten mogelijk in Rotterdam: van wijkraden tot burgerjury's, coöperaties en van preferenda tot lokale referenda. Maar over de inzet daarvan bestaat nog geen gemeenschappelijk kader. Het is nog niet eenduidig wanneer we welk middel inzetten en met welk doel. We brengen daar focus in aan. We onderzoeken raadsbreed welke participatiedoelen er zijn, waar gaten zitten in het huidige aanbod, en welk instrument daar het beste bij past. Op basis daarvan formuleren we een heldere participatiestrategie, met ruimte voor één of meerdere pilots met nieuwe instrumenten waar dat zinvol is. We hechten hierbij waarde aan economische democratie: participatie moet ervoor zorgen dat bewoners echte zeggenschap hebben binnen hun leven en daar hoort, binnen kaders, zeggenschap over hoe gemeentelijk geld besteed wordt bij.

- **Burgerberaden:** voor de burgerberaden geldt: we zijn ermee begonnen, en het is logisch daar een vervolg aan te geven. Maar dan wel met goede randvoorwaarden. Dat betekent:
  - op een helder omschreven doel;
  - werken met deskundige begeleiding en inbreng van experts;
  - resulteren in een zwaarwegend advies dat zichtbaar doorwerkt in de besluitvorming;
  - met doorgevoerde verbeteringen van een evaluatie.
- **Creatieve aanpak:** Participatie, dan wel via wijkraden dan wel aanvullend, wordt altijd op een creatieve manier georganiseerd. Dit betekent dat er expliciet aandacht wordt besteed aan de aantrekkelijkheid, toegankelijkheid en beleving.
- **Belangentoets:** Nieuwe initiatieven, zoals omgevingsvisies en initiatiefvoorstellen, worden volgens de vastgestelde participatierichtlijnen eerst voorgelegd aan relevante (collectieve) belangenorganisaties en andere relevante stakeholders voordat ze ter besluitvorming komen. Hun adviezen worden expliciet opgenomen in het voorstel (inclusief hoe dit advies is meegenomen in uit uiteindelijk initiatief), zodat betrokken partijen hun stempel kunnen drukken voordat een besluit valt

### Digitale platformen en media dichterbij de stad

Digitale middelen en media kunnen de drempel naar participatie verlagen, als ze goed werken en makkelijk te vinden zijn.

- **Proef met digitaal stemmen:** Bij de wijkraadsverkiezingen van 2030 maken we digitaal stemmen als pilot mogelijk in 3 wijken (aanvullend op traditioneel fysiek stemmen). Bij deze pilot nemen we maatregelen om het stemgeheim, en daarmee de democratische legitimiteit van de verkiezingen, te waarborgen. We onderzoeken en evalueren het effect hiervan grondig, met bijvoorbeeld een steekproef. Hierin nemen we mee of dit de opkomst betekenisvol verhoogt en of dit het stemgeheim niet in gevaar brengt.
- **Digitale participatiemiddelen op één plek:** We brengen alle digitale participatiemiddelen (zoals Gemeentepeiler en MijnRotterdam) samen op één plek, zodat ze voor Rotterdammers en wijkraden overzichtelijk en makkelijk te gebruiken zijn.
- **User experience van gemeentelijke websites/apps:** We onderzoeken de gebruiksvriendelijkheid (user experience) van de gemeentelijke websites, en apps inclusief het platform waarop raadsvergaderingen worden uitgezonden. Duidelijkere informatie betekent meer transparantie en meer betrokkenheid.
- **In gesprek met media:** De gemeente gaat in gesprek met regionale en lokale media over betere, structurele politieke verslaggeving van Rotterdam. We richten ons hierbij tot een breed scala aan media waar mogelijk, die alle doelgroepen aanspreekt (dus ook bijvoorbeeld verschillende leeftijdsgroepen

en etnomedia). De inhoud van de berichtgeving is uiteraard aan de media zelf. Maar we geloven dat goede lokale journalistiek bijdraagt aan publieke betrokkenheid bij de lokale politiek, en daar maken we afspraken over waar dat kan. Er wordt daarom ook voor de pers een kamer op het stadhuis beschikbaar gesteld, ten behoeve van verslaggeving over de Rotterdamse politiek.



# Stadsakkoord tegen Dakloosheid

## Waarom staan we samen op tegen dakloosheid?

Dakloosheid effectief bestrijden vraagt van ons inzet op meerdere fronten: huisvesting, zorg en veiligheid. Dakloosheid is hoofdzakelijk een woonprobleem. Wie geen dak boven zijn hoofd heeft, kan niet bouwen aan gezondheid, werk of toekomst. Het Woonakkoord dat in 2023 gesloten is, vormt voor ons een gedeeld kader voor de aanpak van de Rotterdamse wooncrisis.

Met het stadsakkoord tegen dakloosheid sluiten we hierop aan. We richten ons op mensen die nu tussen wal en schip vallen: mensen op straat en mensen die dakloos dreigen te worden.. Dat betekent, naast aandacht voor huisvesting, dat we ook inzetten op benodigde zorg voor dakloze mensen en werken aan het terugdringen van overlast voor de omgeving. We zetten ons in om een duurzame toekomst te ondersteunen, met aandacht voor wonen, terugkeer waar passend, zingeving, gezondheid, werk, financiële stabiliteit en perspectief voor de lange termijn.

Het aantal dakloze mensen in Rotterdam neemt toe. Er slapen dagelijks meer dan 200 mensen op straat en duizenden anderen leven zonder een vaste of veilige plek om thuis te komen. Dit heeft grote gevolgen voor henzelf en heeft impact op de leefomgeving.

In toenemende mate zien we dat gezinnen in de knel komen. Bij alle maatregelen die we inzetten hebben zij onze bijzondere aandacht. Mensen horen niet op straat te slapen, maar kinderen al helemaal niet!

Rotterdam heeft eerder laten zien dat het anders kan. Eind jaren '90 is het de stad gelukt dakloosheid fors terug te dringen, in nauwe samenwerking tussen gemeente, corporaties, zorg, welzijn, handhaving en maatschappelijke partners. Die inzet is nu opnieuw nodig, en urgenter dan ooit.

Dit stadsakkoord is een nieuwe start. Wij committeren ons aan onderstaand doel en prioriteiten. We spreken af om de voortgang periodiek te bespreken met part-

ners en ervaringsdeskundigen uit de stad. Qua vorm en structuur laten we ons inspireren door het 'kapstokoverleg' uit de raadsperiode 2022-2026.

Het Rotterdamse stadsakkoord tegen dakloosheid is een samenwerking tussen politieke partijen uit de gemeenteraad van Rotterdam en maatschappelijke organisaties die zich dagelijks inzetten voor dakloze mensen. Wij danken een ieder die zich heeft ingezet voor de totstandkoming van dit stadsakkoord.

## Doel van het stadsakkoord Dakloosheid

Niemand hoeft op straat te slapen in Rotterdam. Wij ondersteunen de nationale doelstelling om dakloosheid in 2030 uit te bannen en leveren met dit stadsakkoord de Rotterdamse bijdrage aan die ambitie.

Om dit doel te bereiken kiezen wij voor:

1. **We openen de opvang voor iedereen, met begeleiding en perspectief.** We bouwen een schil van begeleiding en dagbesteding op. Via triage en doorverwijzing komen mensen op de juiste plek terecht. We intensiveren de permanente opvang op korte termijn om mensen nu van straat te halen. Zodra structurele alternatieven (zoals Room First in voldoende mate) beschikbaar zijn, schalen we de opvang af.
2. **Room First is de meest effectieve route naar herstel.** We bieden mensen hun eigen kamer met gedeelde voorzieningen zodat ze vanuit rust en onderdak kunnen werken aan herstel en perspectief met focus op doorstroom naar wonen en werk. Wij zien Room First ook functioneren als vangnet en tijdelijke overbruggingsplek in acute situaties om te voorkomen dat iemand verder afglijdt. Specifieke Room First-plekken worden georganiseerd voor vrouwen, gezinnen en LHBTIQ+-personen, en mensen met gezelschapsdieren.
3. **Wonen Eerst als leidend principe:** iedereen heeft recht op een stabiele woonplek. Op korte termijn geldt dit voor mensen die al in de zorgketen zitten. Op lange termijn zien we dit als de standaard voor alle doelgroepen. Daarbij hebben we aandacht voor duurzame uitstroom na gedwongen opname. We werken aan een extra Skaeve Huse-locatie voor mensen die niet in een reguliere woonomgeving kunnen wonen. Deze is toegankelijk vanuit zowel de opvang als de straat.
4. **Voorlichting, vroegsignalering en schuldhulpverlening voortzetten en versterken voor verschillende doelgroepen,** met nadruk op een duurzame aanpak. Corporaties, lokale initiatieven en de gemeente maken betere afspraken om dakloosheid te voorkomen. Informele initiatieven, de sociale basis, krijgen erkenning en steun als het belangrijke vangnet dat zij zijn.

5. Een **Centraal Onthaal** waar de **menselijke maat** leidend is en waar wordt doorverwezen naar passende ondersteuning. Daarbij behandelen we hulpvragen niet alleen als zorgvraag. Ook kijken we kritisch naar de huidige zelfredzaamheidscriteria.
6. **Versterking van de toeleiding naar verslavingszorg** via stevige multidisciplinaire teams, in samenwerking met Beschermd Tijdelijke Opvang (BTO). De **bemoeizorg verstevigen we** door betere samenwerking met wijkteams. We zetten de sluitende aanpak met voldoende doorzettingsmacht en casuïstiekoverleg onder het Zorg- en Veiligheidshuis voort. Bemoeizorg en verslavingszorg worden gekoppeld aan gebruikersruimtes, om mensen vanuit de openbare ruimte toe te leiden naar passende zorg.
7. Voortzetten en versterken van **de structurele aanpak dakloosheid en opvang voor EU-arbeidsmigranten**. We scherpen de ketenverantwoordelijkheid van opdrachtgevers en uitzendbureaus aan. We spreken grote werkgevers aan op registratie en lange termijn huisvesting van hun werknemers. We spreken malafide werkgevers publiekelijk aan op hun gedrag. Samen met de andere G4-steden lobbyen we bij het Rijk voor structurele financiering voor deze aanpak.
8. **Zinvolle dagbesteding** om mensen van straat te houden, in combinatie met bemoeizorg en verslavingszorg. Een vergoeding biedt mogelijk een alternatief voor bedelen en blikjes verzamelen.
9. **Zichtbare handhaving**. Overlastgevende personen, waaronder crackverslaafden, brengen we beter in beeld. We intensiveren de persoonsgebonden aanpak voor hardnekkige overlast in de buitenruimte.
10. Investeren in **meer goed onderhouden openbare toiletten** voor menselijkheid en tegen overlast in de buitenruimte.
11. **Stoppen met het opleggen van boetes** aan mensen die bedelen of buiten slapen. We onderzoeken hoe dit goed in de regelgeving opgenomen kan worden, zodat er controle blijft over andere vormen van illegaal kamperen door niet-dakloze mensen.

De prioriteiten zijn een combinatie van richtinggevende beleidsambities en een aantal concrete maatregelen. Dit biedt het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad de ruimte om een uitvoeringsplan verder vorm te geven met concretere maatregelen. De uitkomsten van Ethos-light telling gaan ons vanaf eind 2026 meer inzicht geven in de groepen en aantallen dakloze mensen in Rotterdam. Deze benutten we voor gerichte aanscherping van het uitvoeringsplan.

Rotterdam, 25 juni 2026

Politieke partijen: Pro Rotterdam, D66, VVD, CDA, VOLT, Partij voor de Dieren, Christenunie, SP, BIJ1, FvD

Maatschappelijke partijen: CVD, Pauluskerk, NAS, Leger des Heils, Basisberaad, Stedelijk Daklozen Team







**Een huis voor iedereen**

Erna Wientjens



**De sterkste en groenste economie van Europa**

Joep Boule



**De beste stad om op te groeien**

Rhaldia Jansen